

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

AR SUVALKAMS PADĖS JOTVINGIAI? – **Petras Maksimavičius** 3

MINĖJIMAI

„KŪ DARYC?“ – DZŪKIJA TRADICIJŲ IR MODERNYBĖS KRYŽKELĖJE –
Nastutė Sidarienė 5

KULTŪROS BARUOSE

IR VĖL ATSKRIDO Į MŪSŲ KRAŠTĄ POEZIJOS PAUKŠTĖ – **Janina Macukonienė** 7
„VIENYBĖS“ POEZIJOS ŠVENTĖ SUVALKUOSE – **Onutė Virbylienė** 9
GEGUŽĖS ŽALUMOJE NUAIDĖJO 10-OJI „GIESMIŲ PYNĖ MARIJAI“ –
Božena Bobinienė 10
PUNSKO BAŽNYTINIS CHORAS VILNIUJE – **Dalyviai** 14
TURIZMO SEZONO ATIDARYMAS SKANSENE – **Edita Birgelytė** 15

ŠVIETIMAS

VAIKŲ IR MOKYKLOS ŠVENTĖ „ŽIBURYE“ – **Janina Macukonienė** 16
VIDUGIRIŲ MOKYKLOS MOKINIAI VILNIUJE – **Rita Pečiulytė** 18
KELIONĖ Į LIETUVOS PAJŪRĮ – **Onutė Karaneckaitė** 19
PUNSKO MOKSLEIVIŲ PAŽINTINĖ KELIONĖ – **Alicija Berneckienė,**
Vida Uzdilienė 20
KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETO PROFESORIUS SEIŪŲ LIETUVIŲ
„ŽIBURIO“ MOKYKLOJE – **Seiūnų lietuvių „Žiburio“ inf.** 21
„NEPAŽINĘ SKAUSMINGOS PRAEITIES, NESUKURSIME ŠVIESESNĖS
ATEITIES...“ – **Onutė Karaneckaitė** 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 25

Viršeliuose:

Punsko bažnytinis choras Vilniuje (Vilniaus etninės kultūros centro nuotr., autorė – Veronika Gendrikenė)

Punsko Kovo 11-osios licėjaus moksleiviai su mokytojais prie Gintaro muziejaus Palangoje (Iš Punsko licėjaus archyvo)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Olów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2023-06-13

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Publikacija vyraža jėdynie pogrėdy autora/ów i nie moze być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrnych i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmoningumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos remimo fondas (gauta parama per projekto įgyvendinimo laikotarpį – 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Jau beveik įpusėjome 2023-uosius. Neįtikėtina! Laikas vadovaujasi savais dėsniais. Ir kiekvienį metą, atrodo, pagreitina laiko tekėjimą. Birželis – pirmasis vasaros mėnuo. Birželio 1-ąją švenčiame Vaikų gynimo dieną, vėliau Tėvo dieną, o mėnesiui įpusėjus, birželio 14-ąją, minime Gedulo ir vilties dieną. Tai tremties į Sibirą pradžia. Atėjus pirmajai sovietų okupacijai 1941 m. naktį iš birželio 13-osios į 14-ąją pradėta prievarta masiškai vežti Lietuvos gyventojus į tolimąją Šiaurę. Šią dieną paprastai paminime mokyklose. Svarbu neužmiršti tautai reikšmingų datų – kol atmintis gyva, tol mes esame.

Šie metai paskelbti Dzūkijos metais. Lietuvių kalbos institutas jiems paminėti surengė Merkinėje konferenciją-diskusiją. Dalyviai išsakė susirūpinimą dėl dzūkų tarmės nykimo. Tai ypač susiję su demografiniais procesais – nyksta Lietuvos kaimas, tirpsta tarmės. Nyksta tarmė ir mūsų krašte, tik ne dėl lietuvių bendrinės kalbos, o lenkų. Vis labiau į mūsų gražių dzūkų šneką braunasi ne tik lenkiški žodžiai, bet ir sakinių konstrukcijos, perimamas visas garsynas. Pernai atgaviniame kažkada „Aušroje“ buvusią „Kalbos kertelę“, taigi raginčiau ne tik pasiskaityti, bet ir vadovautis jos patarimais. Konferencijos metu sužinojome, kad Lietuvių kalbos institutas ėmėsi iniciatyvos parengti Lenkijos lietuvių tarmės žodyną. Manau, mums visiems bus įdomus šis leidinys.

Ukrainoje tęsiasi karas. Rusai sunaikino Kachovkos hidroelektrinę. Vanduo užliejo gyvenvietes, daugybė žmonių evakuota. Kiek šis rusų žiaurus žingsnis nusineš nekaltų aukų, dar neaišku... Tačiau pagal naujausias žinias ukrainiečiai pradėjo kontrpuolimą.

Ar Suvalkams padės jotvingiai?

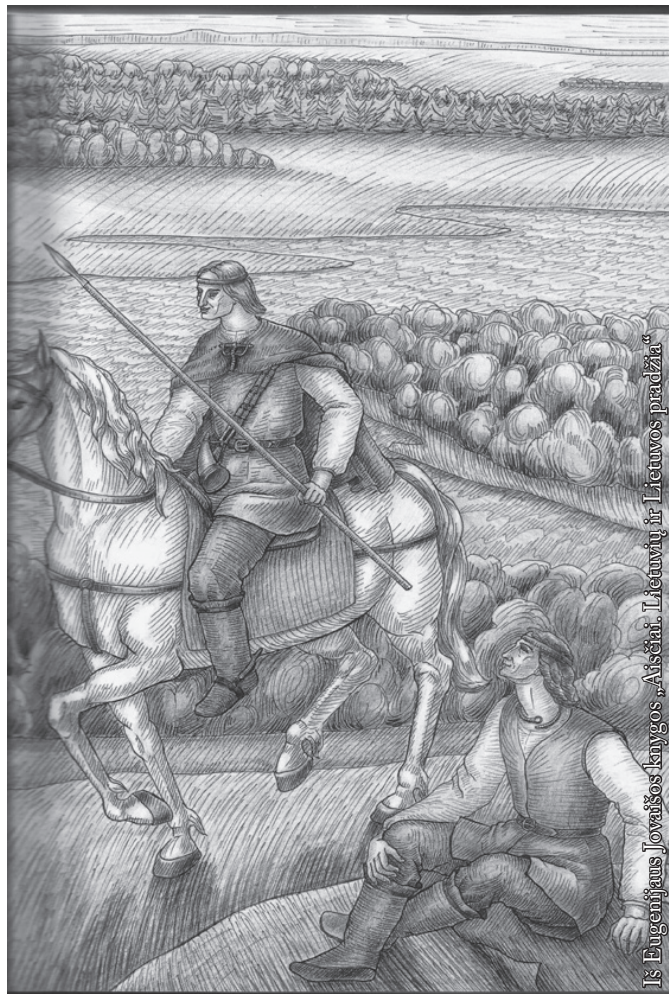
PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Suvalkų miesto vadovai nusprendė, kad krašto kultūros ir istorijos paveldas turi būti tiltas į ateitį ir apie tai turi išgirsti visas pasaulis. Ką turima omenyje? Jotvingius! Nors š. m. liepos 1–2 dienomis rengiamas jau 19-asis jotvingių paveldui pristatyti skirtas renginys, tačiau kaip niekada anksčiau šiemet stipriai akcentuojamas jų indėlis į krašto istoriją. Galima svarstyti, kodėl anksčiau to nebuvo daroma arba kodėl vis labiau domimasi jotvingių palikimu. Priežasčių gali būti daug. Pirmą – matyt, ieškoma, kas Suvalkų miestą darytų išskirtinį ir patrauklų turistams. Antra – norima pabrėžti, kad Suvalkija tai ne Palenkė. Ligi šiol atvykstančiųjų į Suvalkus dėmesį pritraukdavo visų pirma daugybės caro laikais pastatytų kareivinių. Tačiau tas įvaizdis keičiasi. Daugelis šių pastatų jau tapo prabangiais viešbučiais, kultūros centrais, švietimo įstaigomis. Taip pat galima pridurti, kad jotvingiai niekada nesukels nereikalingų problemų – neprašys mokyklos, paramos kultūriniam gyvenimui ar tradicijų išsaugojimui.

Įgyvendinant Lenkijos administracinio padalijimo reformą, 1999 m. Suvalkai prarado vaivadijos sostinės statusą. Tai ypač vietos politikams ir valdininkams labai nepatiko. Tiesiog sumažėjo jų svarba vaivadiją administruojant. Visi suprato, kad jau ne į Suvalkus, bet į vaivadijos sostinę Balstogę plauks didesnis finansavimas, ir ten įvairias pareigas einančių valdininkų balsas bus labiau girdimas sostinėje Varšuvoje. Netrukus taip ir

nutiko. Žymiai padidėjus vaivadijos plotui Balstogės miestas pradėjo sparčiau vystytis. Ten, o ne Suvalkuose pradėtos įgyvendinti stambios investicijos – modernizuota kelių infrastruktūra, atsirado dideli sporto objektai, operos ir filharmonijos rūmai... Tačiau reikia pripažinti, kad pastaruoju metu Suvalkai taip pat sparčiai vystosi. Neprarado plėtros galimybių daugiausia dėl geografinės padėties, Lietuvos ir kitų Baltijos šalių artumo. Tai juk ne tas pats, kas turėti kaimynystėje Baltarusiją, kurios politinis ir ekonominis įvaizdis Europoje neleidžia sėkmingai ir be daugybės trukdžių plėtoti visokeriopą bendradarbiavimą. Suvalkai, besiribodami su Lietuva, šį pranašumą neblogai išnaudoja. Pirkėjų iš Lietuvos srautai leidžia uždirbti verslininkams, kuriasi bendro kapitalo įmonės, daugėja komercinių ryšių, žymiai pagerėjo Suvalkus ir Lietuvą jungianti kelių infrastruktūra, o netrukus gerės ir susisiekimas geležinkeliu, kas dar labiau padidins ir pagreitins asmenų ir prekių judėjimą.

Kita priežastis, kodėl Suvalkijos administracinis prijungimas prie Palenkės vaivadijos buvo sunkiai suvokiamas – ta, kad Suvalkijoje gyvenantys žmonės niekada nesijautė Palenkės regiono dalimi. Suvalkija – tai visiškai kitas kraštovaizdis, istorinė praeitis, kultūrinis išskirtinumas ir daugelis kitų dalykų, kuriuos galėtumėm dar ilgai vardyti. Gal todėl ir gimė sumanymas vis labiau pasinaudoti kultūrine ir istorine praeitimi ir taip papildomai parodyti,

Dail. L. Tubelytė-Kriukelienė

jog Suvalkai skiriasi nuo Balstogės ar Hainuvkos. Nuspręsta, kad toje srityje turėtų pagelbėti taip pat jotvingių palikimas. Nors juo ir anksčiau buvo naudojama, tačiau dabar jo populiarinimas įrašytas į miesto plėtros strategiją, ir tikimasi dar geresnių visų pirma ekonominių rezultatų.

„<...> Suvalkija nusipelnė, kad apie ją išgirstų pasaulis“, – neseniai spaudos konferencijos Suvalkuose metu pabrėžė Justina Orlovska (Justyna Orłowska), premjero įgaliotinė GovTech klausimais bei švietimo ministro patarėja skaitmeninės transformacijos srityje. Priminė, kad jotvingiai tai karinga baltų gentis, gyvenusi Suvalkijoje, todėl apie juos reikėtų daugiau ir dažniau kalbėti. Pasak jos, jotvingių archeologinio, istorinio ir kultūrinio palikimo eksponavimas turėtų būti pagrindinis Suvalkijos populiarinimo ramstis.

GovTech tai vyriausybinių institucijų, kurios tikslas diegti skaitmeninius sprendimus, padedančius efektyvinti centrinės ir vietos valdžios darbą. Šiomis technologinėmis paslaugomis, matyt, nusprendė pasinaudoti taip pat Suvalkų miestas, siekdamas jotvingių palikimą panaudoti miestui populiarinti.

Suvalkų apygardos muziejaus direktorius Ježis Bžozovskis (Jerzy Brzozowski) pridūrė, kad jau dvidešimt metų Suvalkuose vyksta renginiai, kurių metu pristatomas jotvingių paveldas. Taip bus ir šiais metais. Tačiau šįkart renginys būsiąs išskirtinis tuo, jog atkuriant praeities vaizdus bus

pasinaudota naujosiomis technologijomis, kurias parūpins vyriausybiniis GovTech padalinys. Renginio dalyviai virtualiai galės apsilankyti jotvingių gyvenvietėje arba savarankiškai pasigaminti iečių antgalius. Organizatoriai pažymėjo, kad šie jotvingiams skirti renginiai yra didžiausi eksperimentinės archeologijos projektai šiaurės Lenkijoje.

Iš tiesų Suvalkams yra kuo didžiulis. Archeologiniai tyrimai rodo, kad jotvingiai į Suvalkiją atkeliavo apie V amžių prieš mūsų erą.

1955–1966 metais Šveicarijoje netoli Suvalkų buvo atliekami archeologiniai tyrimai, kurie suteikė nepaprastai daug informacijos apie jotvingius, jų būitį, kultūrą ir gyvenamąją teritoriją. Toje vietoje įkurtas 4 hektarų ploto archeologinis draustinis ir čia kiekvienais metais vyksta jotvingiams skirti renginiai.

Jau minėjau, kad Suvalkų ekonominė plėtra gerokai priklausoma nuo sėkmingos kaimynystės su Lietuva. Ar sprendimas labiau ir drąsiau eksponuoti jotvingių palikimą gali atnešti dar geresnių rezultatų? O gal vertėtų labiau akcentuoti tai, kad Suvalkuose gyvena, dirba ir mokosi nemažai lietuvių? Mano galva, jotvingiai šiuo metu bus patrauklesni atvykstantiems turistams ar verslo ryšius plėtojantiems klientams iš Lietuvos. Jau taip per ilgus dešimtmečius susiklostė, kad tautiečiai iš Lietuvos labiau atpažįsta Punsko pavadinimą. Jie nelabai žino ir ne per daug jiems rūpi, ar Suvalkuose gyvena lietuvių. Tačiau padėtis gali keistis. Tai priklausys nuo to, kaip greit ir kaip kokybiškai stiprės Suvalkuose kuriamas švietimo ir kultūros centras. Suvalkų valdžiai jis kol kas mažai terūpi ir atrodo, kad nedaug naudos iš jo buvimo gali išpešti. Neseniai vykusio susitikimo su miesto vadovais metu vienas jų, atrodo, visai nuoširdžiai paklausė, kiek skirsis Lietuvos kuriamoje Suvalkuose lietuviškoje mokykloje mokymas nuo Lenkijos švietimo sistemos, kiek mokinių atvyks (suprask – iš Lietuvos) ir kodėl Lietuva priėmė tokį sprendimą – kurti mokyklą Suvalkuose, už Lietuvos ribų?

Taigi būsimų darbų suvalkiečių laukia daug. Ne tik mokyti lietuviškai savo vaikus, bet ir suvalkiečius mokyti apie čia gyvenančius lietuvius, aiškinti, kelintame amžiuje jie čia apsigyveno ir ką tiek šimtmečių veikė. Kurį laiką tikriausiai teks konkuruoti su jotvingiais, tačiau tam tikros vilties laimėti yra. Juk lietuviai dar neišnyko, išsaugojo savo kalbą ir dar patys gali demonstruoti savo istorijos ir kultūros paveldo ypatumus. Gal tai ir geras laikas taip pat pasitelkti į pagalbą jotvingius, kurie kalbiniu, istoriniu ir kultūriniu atžvilgiu buvo artimesni lietuviams, o ne slavams.

„Kų daryc?“ – Dzūkija tradicijų ir modernybės kryžkeleje

NASTUTĖ SIDARIENĖ

2023-iusius Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė Dzūkijos (Dainavos) metais. Dzūkijos (Dainavos) atmintini metai paskelbti siekiant pažymėti Dainavos vardo pirmojo paminėjimo istoriniuose šaltiniuose 770 metų jubiliejų. Dainavos žemė (lot. *terra Deynowe*) pirmą kartą paminėta 1253 m. karaliaus

Mindaugo donaciniame akte Livonijos kryžiuočiams.

Paskelbus Dzūkijos (Dainavos) atmintinus metus, siekiama atkreipti dėmesį į savitas Dzūkijos (Dainavos) tradicijas (patarmes, sakininių ir muzikinį folklorą, kulinarinį paveldą, tradicinius amatus ir verslus, kalendorinius ir kitus papročius), aktualizuoti jų išsaugojimą, pasidžiaugti stipria šio krašto žmonių etnoregionine savimone.

Birželio 2 d. Merkinėje vykusios konferencijos-diskusijos tema „Dzūkija tradicijų ir modernybės kryžkeleje“ gražiai įsipynė į šiuos Dzūkijos metus. Renginio pradžioje susirinkusių savo dainomis pasveikino Merkinės jaunimo etnokultūros klubas „Kukumbalis“ (vadovė Rita Černiauskiene). Diskusiją savo paskaita pradėjo prof. habil. dr. Danguolė Mikulėnienė (Lietuvių kalbos instituto Geolingvistikos centro vadovė). Ji pabrėžė, kad dzūkai pasižymi jautrumu, nuoširdumu ir nuolaidumu. Nusileidžia visiems ir gal todėl jų yra vis mažiau. Dzūkijos plotai retai apgyvendinti. Gražią dzūkų tarmę reikia skubėti kuo tiksliau užrašyti ir išsaugoti, kad ji nemirtų kartu su Dzūkijos mirštančiais kaimais. Kaip išlaikyti ją gyvą kuo ilgiausiai? Ką daryti? Į šį klausimą mėgino atsakyti ar pasidalinti savo žiniomis ir patirtimi pakviesti dalyviai.

Lietuvių kalbos instituto Geolingvistikos centro darbuotoja Danutė Valentukevičienė priminė dzūkų prisirišimą prie savo žemės. Pacitavo XIX amžiaus keliautoją Polujanskį, kuris dzūkus apibūdino kaip labai mylinčius savo kraštą ir pasižyminčius sėslumu. Jam atrodė, kad jei dzūkui niekur neprisireiktų išeiti iš savo namų, tai jis, gimęs šiaudinėje pastogėje, ir gyventų joje iki mirties, o po mirties norėtų būti palaidotas kuo arčiausiai namų – savo kaimo kapinėse. Kiekvienas kaimas turėdavo savo kapines.

Dzūkų mirties ir namų temą palietė taip pat dr. Vilija Ragaišienė. Užrašinėdama dzūkų tarmę, ji girdėdavo sakant: „Jaunas žmogus stato namus ir augina vaikus. Senas miršta ir supūva.“ Namai įrėmina žmogų nuo gimimo iki mirties. „Gimiau šiame name, čia ir numirsiu, tegu anas (turima omeny savą sūnų) nemislina, kad mani išves in ligoninį. Mani iš namų cik palydės in paskucinį kelionį.“ Namų ilgėjosi žmonės, išvežti į tremtį. Nesakė – tušti namai, sakė – išmirę namai: „Tėvai išmirę, vaikai miestan išvažau, namai išmirę, kaimai išmirę. Kažin ar mūs vaikai suras takučį namolio“ (užrašyta Krikštonyse). Viena kaimo moteris, labai susirūpinusi dzūkų likimu, sakė: „Galva neišneša. Kų daryc, kad tų dzūkų būt daugiau?“ Atsakymo į šį klausimą mėgino ieškoti ir kiti konferencijos dalyviai.

Dr. Asta Leskauskaitė (Lietuvių kalbos instituto Geolingvistikos centro darbuotoja) atkreipė dėmesį

Dzūkų metų ženklas. Ženklo autorė – dailininkė, Alytaus kraštotyros muziejaus muziejininkė Gintarė Markevičienė

Konferencijos-diskusijos dalyviai

į vakarų ir rytų dzūkų tarmių skirtumus. Vieni sako: gaidys, dvylika, o kiti – gaidzys, dzvylika. Dar dzūkai prasivardžiuodami dalijasi į šilinius, gruncinius, raikus, šakius, šakelius ir kt. Dzūkams būdingas kietinimas, pvz., pavadinime Asarukai. Dr. A. Leskauskaitė išvelgė didžią jotvingių kalbos palikimo teritoriją nuo Seinų iki Dubičių. Dar galima išgirsti tokių žodžių: gėgė vietoj dėdė, kėvas vietoj tėvas. Pateikė ir kitų tarmės ypatumo ir įvairovės pavyzdžių.

Dauguma pranešėjų apgailestavo, kad kaimai vis rečiau apgyvendinti. Nuo 1996 iki 2016 m. sumažėjo apie 37 % gyventojų. Vaikai vežiojami į mokyklas apie 50 km. Mažos mokyklos uždarinėjamos. Kadaisė didžiausiame Lietuvos kaime, Marcinkonyse, jau neliko mokyklos. Vaikai vežiojami į mokyklas Alytuje, Varėnoje. Ten jie atsiduria kitokioje aplinkoje ir girdi kitokią tarmę arba ir jokios negirdi. Jei atvežtieji prakalba savo tarme, kiti dažnai iš jų

pasišaipto. Tada jie pradeda vengti savos tarmės. Vaikas, išvežtas iš savo aplinkos, tampa nedrąsus, nepajėgia apsiginti, o galbūt net nebando.

Apie mokyklos svarbą saugant ne tik tarmę, bet ir tautinę tapatybę kalbėjo ir redaktorė Irena Gasperavičiūtė. Ji sakė, kad mūsų krašte dzūkiškumas ganėtinai gyvybingas, tik į tarmę lengvai prasiskverbia lenkų kalba.

Galima pasakyti visą sakinį atseit tarmiškai, nepasakant nė vieno lietuviško žodžio, tik pridodant lietuviškas galūnes. Tarmė priima daug svetimybų, kadangi ji nesunorminta, neturi rašytinių taisyklių. Jau daugiau kaip šimtą metų gyvename atskirti nuo tautos kamieno, 50 metų kontaktai buvo labai riboti dėl „geležinės uždangos“. Tad mes Punsko ir Seinų krašte susikūrėme mažąją Lietuvą – visa, kas reikalinga lietuviškumui išsaugoti: mokyklas, kultūros namus, bažnyčioje lietuviškas mišias, lietuvišką spaudą. Ir pastebėjome, kad asimiliacijos sulėtinimui didžiausią įtaką turi mokyklos lietuvių mokomąja kalba. Ten, kur veikė lietuviškos mokyklos, kalba išliko. Neužtenka mokytis kalbos kaip dalyko, reikia visų dalykų mokytis lietuvių kalba. Jei gimtosios kalbos mokėjimas lieka tik buitiniam lygmeny, o svetimą kalbą išmokstama geriau, galų gale imama bendrauti ta kalba, kurią geriau mokama. Redaktorė pateikė K. Bradūno

dukros pavyzdį. Jai tėvas po pamokų visą mokykloje svetima kalba išmoktą medžiagą išdėstydavo lietuviškai, todėl dukra, nors ir gyveno JAV, lietuviškai kalbėjo tobulai, be akcento.

Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direktorės pavaduotoja Lina Žukauskienė atkreipė dėmesį į šeimos svarbą. Gamtos išlikimui svarbiausia ekologija, o kalbos – šeima. Jeigu tėvai nešnekės dzūkiškai, tai kur vaikas turės galimybę šią tarmę išmokti? Mes, dzūkai, per mažai pasitempę, per lengvai atiduodam kitiems savus dalykus ir per lengvai priimam svetimus. Kodėl dzūkai tokie nuolankūs? Ar tai lėmė, kad Dzūkija priklausė Vilniaus gubernijai? Kauno gubernija turėjo vyskupą Valančių ir daug kitų tautos žadintojų.

Į klausimą „Kų daryc?“ diskusijos dalyviai pabandė atsakyti taip: reikia plačiau išnagrinėti problemą. Reikia pradėti nuo savęs. Turime savyje per daug kuklumo. Reikia įrodyti, kad esame vertingi. Reikia stiprinti šeimas. Jei bus išdraskytos šeimos, nebus nei tarmės, nei nieko. Reikia stiprinti bendruomenes, nes jos eina į paviršutiniškumą ar net vulgarumą, nesigilina į esmines problemas. Bendruomenės vykdo daug projektų, bet jų metu svarbiausia tampa pramoga, o ne rūpinimasis kultūra, tuo pačiu ir tarme. Reikia daugiau kompleksinių veiklų.

Rūta Averkienė (žurnalistė, LR Seimo narė Angelės Jakavonytės patarėja) siūlė priimti daugiau atėjūnų, nes dzūkų yra labai mažai. Kol dar esą vyresnių vietinių žmonių, atėjūnus jie gali išmokyti tarmės. Reikia organizuoti namų mokymą. Turime daraktorių pavyzdį. Būtų gerai išlaikyti kuo daugiau mokyklų. Reikia asmeninės drąsos nebijoti šnekėti visur, kur tik galima, dzūkiškai.

Konferencijos pabaigoje organizatoriai vaišino grikių boba, naminiu sūriu, medumi ir pyragu.

Pamąstykime ir mes: „Kų galėtum padaryc?“

Ir vėl atskrido į mūsų kraštą poezijos paukštė

JANINA MACUKONIENĖ

Tradicinis Poezijos pavasaris mūsų krašte jau 37-asis. Ir... buvo jis kažkiek kitoks nei ankstesni. Gegužės 21-ąją atvyko žinomi Lietuvos poetai: Alis Balbierius, Vladas Braziūnas ir Elena Karnauskaitė. Gaila, kad šį kartą vykdamai iš Vilniaus poetai neužsuko pakeliui į Seinus, kaip paprastai darydavo, ir neaplankė „Žiburio“ mokinių ir mokytojų. Tiesa, šios mokyklos atstovai buvo pakviesti į bendrą renginį, skirtą visų mūsų lietuviškų mokyklų mokiniams, vykusį Punsko lietuvių kultūros namuose. Tačiau nuvykti galėjo tik viena klasė su vienu mokytoju, o sutikti poetus ir pajusti poezijos šventės atmosferą būtų norėjusi visa mokykla. Tikriausiai ir Vidugiriai tikėjosi sutikti garbingus svečius savo mokykloje.

Šių metų Poezijos pavasaris prasidėjo sekmadienio vakarą renginiu Punsko valsčiaus svetainėje. Negausių būrį poezijos mėgėjų skambia patriotine daina pasveikino Suvalkų ansamblis „Sūduva“, vėliau dar padainavęs „Lėk gervela“ ir „Ne dėl žalio vyno“. Ansambliui vadovauja Arnoldas Vaznelis. Visą renginį vedė Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė, Mykolo Karčiausko, dažno Poezijos pavasario svečio mūsų krašte, dukra, šiuo metu gyvenanti prie Eglinės piliakalnio. Ji labai įdomiai pristatė kiekvieną poetą kaip skirtingo regiono atstovą ir pakvietė paskaityti savo kūrybos.

Sužinojome, kad Alis Balbierius, kilęs iš Šiaurės Lietuvos, pagal išsilavinimą – biologas. Poetas išleidęs keliolika eilėraščių rinkinių, apdovanotas Z. Gėlės ir Maironio

literatūrinėmis premijomis. Pagarsėjęs taip pat kaip fotografas, suorganizavęs per 30 personalinių fotografijos parodų, žurnalistas, publicistas, laikraščių redaktorius, keliautojas ir, žinoma, pagal įgytą profesiją ir pomėgius – gamtininkas, ornitologas, gamtosaugininkas. Savo skaitomose eilėse poetas atskleidė gamtos sakralumą: „Bet kuris daiktas čia yra šventas“, taip pat dramatišką jos likimo perspektyvą. A. Balbierius poezijoje gretina šiuolaikinį gyvenimą su Biblijos ir senovės kultūros įvaizdžiais.

Mūsų kraštiečiams turbūt geriausiai pažįstamas Vladas Braziūnas, su kuriuo būdavo progų ir anksčiau susitikti Poezijos pavasaryje pas mus ir renginiuose Vilniuje. Pagal išsilavinimą jis žurnalistas, lituanistas, vertėjas. Dirbęs daugelio žurnalų

Alis Balbierius

Vladas Braziūnas

Elena Karnauskaitė

redakcijose, kraštotyrininkas, rinkęs tautosaką, kūręs dainas ir pelnęs už jas apdovanojimų. Išleista apie tris dešimtis Braziūno poezijos knygų, už kurias jis pelnęs labai daug įvairių premijų, tarp kitko, Nacionalinę kultūros ir meno premiją už poetinius atradimus. Nors jo poezija skirta visų pirma suaugusiems, eilėraščių knyga „Kuosos Kro gyvenimas ir atvirkščiai“ 2012-aisiais buvo pripažinta geriausia metų knyga vaikams. 2013 m. V. Braziūnui įteiktas Lietuvos Respublikos ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžius. Šio poeto skaitomose eilėse pajutome rūpestį dėl gamtos likimo, žavėjimąsi jos grožiu, besiskleidžiančia gyvybe. Išgirdome erotinės lyrikos posmų ir žaismingų vaikiškų eilėraščių.

Iš Palangos atvykusi Elena Karnauskaitė pristatyta kaip poetė, eseistė, grožinės literatūros kūrinių vertėja ir buvusi lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja, baigusi lituanistiką Vilniaus universitete. Pati rašytoja pareiškė, jog džiaugiasi, kad prieš keletą metų išsivadavo nuo mokytojos profesijos ir dabar laisvai galinti keliauti bei užsiimti labiau ją dominančia veikla. E. Karnauskaitė kaip poetė turi jau daug pasiekimų: išleista apie dešimtį jos poezijos knygų, už kurias 2012 m. gavo I. Simonaitytės literatūrinę premiją, 2005 ir 2009 m. tapo Poezijos pavasario laureate, o 2014-aisiais pelnė premiją už geriausią esė tų metų

„Poezijos pavasario“ almanache. Nemažai poetės kūrinių išversta į daugelį užsienio kalbų. Jos skaitomose eilėse atsiskleidė moteriškas jautrumas, jausmingumas, vidinis egzistencinis nerimas. E. Karnauskaitė skaitė eiles iš rinkinio „Atvirukai iš kurorto“, kur išniro taip pat lankomų vietų vaizdai, kitų šalių peizažai.

Sekmadienio poezijos popietėje dalyvavo ir mūsų krašto poetai. Pasigedome visad dalyvavusio šiame renginyje Algio Uzdiolos, bet kiti poetai atvyko. Savo eilių paskaityti buvo pakviesta Janina Aleksaitė. Ji pristatė naujausius gana nuotaikingus eiliuotus kūrinius „Velykos“, „Gegužis“, „Laikas“, „Vakaras“ ir prasitarė, kad jau paruoštas leisti antras jos poezijos rinkinėlis. Poezijos pavasario mūsų krašte organizatorius Sigitas Birgelis, kuris ir šį kartą pasakė sveikinimo kalbą renginio pradžioje, skaitė eiles, atskleidžiančias gimtųjų namų ir savo krašto svarbą žmogaus gyvenime. Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė, einanti atsakingas pareigas Lenkijos lietuvių organizacinėse struktūrose, labai veikli menininkė, prisipažino: nors jai poezija ir labai artima, šiuo metu ji veikia apibrėžtų save ne kaip poetę, o kaip įvairių prašymų ir kitokių tarnybinių raštų rašytoją, nes šiems darbams dabar turi skirti daugiausia dėmesio. Jolanta perskaitė keletą eilėraščių iš savo rinkinio „Minčių užkulisiai“. Vienas

iš jų skamba tarsi mums visiems taisykta gyvenimo tiesa: „Kiekvieno žmogaus teisybė yra teisingesnė už kito žmogaus teisybę.“

Pirmadienį, gegužės 22 d., Poezijos pavasaris tęsėsi Punsko lietuvių kultūros namuose. 9 val. žiūrovų salė prisipildė mokinių ir mokytojų iš Punsko mokyklų. Buvo ir negausios delegacijos iš Vidugirių bei Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklų. Pradžioje kiekviena mokykla „prisistatė“ muzikiniu kūriniu: žiburiečių atstovas birbyne pagrojo „Šeinių“, Vidugirių mokyklos keletas mokinių, pritardami muzikos instrumentais, padainavo patriotinę dainą pagal J. Marcinkevičiaus žodžius, Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla atliko muzikinį kūrinių įvairiais instrumentais, o Kovo 11-osios licėjaus šokėjai pašoko gražų tautinį šokį.

Po mokinių pasirodymo į sceną buvo pakviesti anksčiau minėti poetai, svečiai iš Lietuvos, ir mūsų kraštiečiai Sigitas Birgelis. Juos kalbino vedėja Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė. Ji prašė skaityti eiles ir uždavinėjo poetams įvairius klausimus. Toks poetų pristatymas mokiniams buvo tikrai įdomus ir priimtinas. Poetai skaityti pasirinko labiau mokinių amžiui tinkamas eiles, o vedėja provokavo juos pasisakyti apie asmeninį gyvenimą, kūrybos procesą, santykius su skaitytojais. Tokia netradicinė pamoka mokiniams, manau, paliko tikrai gerą įspūdį. Renginio pabaigoje kiekvienai mokyklai buvo padovanotas kasmet šia proga išleidžiamas „Poezijos pavasario“ almanachas.

Dar dvi dienas svečiai lankėsi Varšuvoje. Tą pačią dieną 18 val. dalyvavo renginyje „Poezija po kaštonais“, kuris vyko Varšuvos universitete dalyvaujant Baltistikos katedros studentams ir dėstytojams, o gegužės 23 d. 11 val. Karališkųjų Lazenkų (Łazienki Królewskie) parke buvo numatytas dar vienas susitikimas su poetais, pavadintas „Poezija, kava ir povai“ – pokalbiai su poetais, poezijos skaitymai.

Poezijos pavasaris Punsko lietuvių kultūros namuose

Iš Punsko mokyklos archyvo

„Vienybės“ poezijos šventė Suvalkuose

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

ONUTĖ VIRBYLIENĖ

Jau daugelį metų LLD Suvalkų skyrius pavasariui įpusėjus, pačiu spalvingiausiu metų laiku, organizuoja poezijos šventę. Šiomet renginys vyko gegužės 21 dieną ir buvo pavadintas „Vienybės“ poezijos švente. Kaip ir kasmet, jis prasidėjo lietuviškomis šv. Mišiomis Suvalkų Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje – Dievo Gailestingumo šventovėje, kurias aukojo kunigas Povilas Slaminis. Pamaldų metu giedojo Suvalkų bažnytinis choras, jam akordeonu akompanavo Vytautas Batvinskas.

Po pamaldų visi nuskubėjo į „Velvet“ viešbutį, kur konferencijų salėje vyko renginio meninė dalis. Pačioje pradžioje Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė nuoširdžiai pasveikino visus atvykusius svečius ir vietinius lietuvius. Vėliau trumpai pasisakė ir LLB valdybos pirmininkė, Suvalkų lietuvių vaikų darželio direktorė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė. Nors gegužės mėnesį mūsų krašte vyksta daug įvairių kultūrinių renginių, džiaugiamės, kad nepritrūko entuziastų, kurie atvyko ir į mūsų šventę.

Scenoje pirmieji pasirodė „Sūdumos“ dainininkai. Jie nuostabiai įvedė žiūrovus į nuotaikingą poezijos ir dainos šventės pasaulį... Suvalkų jaunimo sambūris „Sūduva“ – jau visiems gerai pažįstamas. Jaunimas šauniai šoka (vad. Alicija Kraužlytė), dainuoja (vad. Arnoldas Vaznelis) ir vaidina (vad. Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė). Suvalkiečiai pakerėjo visų širdis, todėl yra labai laukiami kiekvienoje scenoje. „Sūduva“ dažnai pasirodo ne tik mūsų krašte, bet ir Lietuvoje.

Eiles skaito (iš kairės) P. Sovulis, K. Baranauskas, G. Pečiulytė, J. Nevulis

Poezijos vartus atkėlė Teresė Jonuškienė, Suvalkų moksleivių, kurie tik popietėmis mokosi lietuvių kalbos, mokytoja. Džiugu, kad ji jau kelinti metai iš eilės mūsų renginiuose vis paskaito savo naujai sukurtų eilių.

Labai malonu, kad renginyje dalyvavo svečiai iš Lietuvos. Paskaityti savo kūrybos atvyko mūsų ilgamečiai bičiuliai iš Kalvarijos ir Marijampolės. Buvo ir naujų veidų. Atvykę poetai neslėpė susijaudinimo dėl to, kad galintys bendrauti lietuvių kalba už Lietuvos ribų...

Kalvarijos literatų klubui „Rasa“ atstovavo Vilija Vilkelienė (klubo pirmininkė), Daiva Belickaitė-Matulionienė ir Šarūnas Sejūnas. Visi jie šiais metais išleido po naują kūrybos knygelę. Tai leidinių serija, skirta rašančiųjų kūrybai – „Žodžių, surašytų į knygą, laiko bangos nenuplaus... 2023 m.“. „Ridsales“ kūrybinė spaustuvė, tęsdama tradicijas, šiais

metais leidžia antrąją seriją knygų. Pirmoji išleista 2021 m. Šios knygų serijos tikslas – supažindinti poezijos skaitytojus su skirtingais autoriais iš visos Lietuvos. Serijoje viena knyga skirta vienam autoriui, joje rašantieji atskleidžia savo kūrybos paslaptis.

Vėliau poezijos naujoves pristatė ir Marijampolės literatų klubo „Sietynas“ atstovai: Rita Volteraitienė, Janina Lebskienė, Gema Galinienė ir klubo pirmininkas Ričardas Jurgelvičius. Gema Galinienė taip pat pasigyrė savo nauja knygele „Žodžių, surašytų į knygą, laiko bangos nenuplaus... 2023 m.“.

Atvykusieji bičiuliai ne tik pasidžiaugė naujai išleistomis savo knygomis, bet ir padovanojo jas Lenkijos lietuviams. Smagu su tokiais žmonėmis bendrauti.

Po svečių pasirodymo scenoje išsirikiavo Suvalkų „Vienybės“ klubo poezijos mėgėjų grupė. Pranas

„Ančia“

Sovulis paskaitė ne tik rimtų eilių, bet ir pralinksmino visus susirinkusius savo eiliuotu „Nelabuaju Bambuku“. Genovaitė Pečiulytė daug rašo apie gamtą, tėviškę, tai ir šį kartą paskaitė šios tematikos eilėraščius „Kaimas“ ir „Tėvo žemė“. Jonas Nevulis – muzikantas, dainininkas, visada linksmas, tai ir jo eilėraščiai lengvi, humoristiniai. Jis pristatė „Vieno kaimo istoriją“. Kazimieras Baranauskas savo posmus skyrė, tarp kitko, neseniai mirusiam Suvalkų lietuviui, bendražygiui, buvusiam kaimynui, Lenkijos lietuvių visuomenininkui a. a. Juozui Vazneliui. Visų skaitovų kūrybos galima rasti almanachuose bei „Suvalkietyje“. Pranas ir Kazimieras jau išleidę po tris savo kūrybos knygas. Džiugu, kad jie visi nepaleidžia iš rankų plunksnos ir toliau kuria...

Eilių skaitymą gražiai apipynė LLD Suvalkų skyriaus ansamblio „Ančia“

skambios dainos ir linksma „Ančios“ kapelos muzika (ansamblio ir kapelos vadovas Vytautas Batvinskas).

Renginį užbaigė „Ančios“ ansamblis, atlikdamas dar keletą lietuvių liaudies dainų. Vėliau LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė padėjo susirinkusiems už dalyvavimą ir pakvietė visus į vakaronę „Vienybės“ klube (LLD Suvalkų skyriaus būstinėje). Labai smagu buvo pabendrauti prie vaišių stalo, arčiau susipažinti su svečiais, kartu padainuoti, net ir pašokti. Dėkojame, kad į renginį susirinko gana daug žmonių, poezijos ir dainų mėgėjų, kuriems nabejinga kūryba. Projektas finansuojamas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos lėšomis.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

„Sūduva“

Prieš akis išnyra neryškus vaizdas: vaiko žvilgsniu stebiu pavasario gėlėmis išpuostą ir kvepiantį Marijos altorėlį, įrengtą mano dėdės ne taip seniai pastatytų namų didžiausiame kambaryje, Aradnykų kaime. Ir nepasiteiravusi dėdienės, ar tikrai šis vaizdas man neprisapnavo, tiesiog apie tai būtent čia užsimenu, norėdama, kad jis toks ir išliktų – net jeigu ir neatspindi tikrovės... Tylūs ir šilti gegužės vakarai, ir Mergelės Marijos paveikslas, skendintis alyvose, jazminuose, ramunėse, degančiose žvakėse. O aplink – kaimo moterys ir vaikai. Neatsimenu, ar Švč. M. Marijos litaniją kalbėjome, ar giedojome. Neprisimenu, ar lietuviškai, ar lenkiškai. Iš tų laikų labiausiai atminty įstrigo būtent lenkiška giesmė (tada, prieš kokius 40 metų, ruošiausi Pirmajai Komunijai Seinų bazilikoje, o buvo tik lenkiškos grupės ir mokėmės maldų bei giesmių lenkų kalba), kuri man turėjusi labai patikti, nes atsimeinu jos žodžius ir melodiją iki šiolei. Ta giesmė – tai „Chwalcie łąki umajone...“ („Garbinkite, gegužinės pievos...“), labai sena lenkiška Marijos šlovinimo giesmė. Giesmes giedojome po litanijos, ir ypač šitos „Chwalcie...“ aš visada laukiau.

Tėvams persikėlus į Punską, kartu su mama eidavom į lietuviškas gegužines pamaldas Punsko bažnyčioje. Iš to laikotarpio geriausiai įsiminiau kunigo Igno Dzermeikos giedojimą ir jo paties užaugintų gėlių puokštes, kuriomis buvo apkaišioti Marijos paveikslas ir bažnyčios altorius. Gal dėl to ir savo kieme įsiveisiau arunką – aukštą krūmą, žydintį baltomis šluotelėmis, kuriomis kitados būdavo išpuosta Punsko šventovė. Kartais atrodo, jog kas nors vyksta nesąmoningai, o pasirodo – viskas turi savo eilę ir gilesnę prasmę...

Gegužinių pamaldų tradicija vis dar tęsiama. Galbūt kiek skirtingai, bet esmė ta pati: gražiausias metų mėnuo, kuomet po varginusios žiemos gamta

Gegužės žalumoje nuaidėjo 10-oji „Giesmių pynė Marijai“

BOŽENA BOBINIENĖ

tiesiog džiaugsmingai sprogsta sodria žaluma, gėlių spalvomis, jų saldžiais kvapais, paukščių čiulbėjimu, kaitrių saulės spindulių švytėjimu – yra skiriamas katalikų pasaulio Motinai Marijai. Tikinčiai meldžiasi jai savo namuose, susirenka kaimo bendruomenėse, prie kryžių ar bažnyčiose. Kas kaip sugeba – taip susiburia, ir šlovina Jėzaus Motiną.

Štai jau dešimtį metų Punsko-Seinų-Suvalkų krašto žmonės bei svečiai iš Lietuvos šlovinti Marijos giesmėmis atvyksta į nedidelę Žagarių bažnytelę. Šios šventės organizatorius Algirdas Vektorius prisimena: „Prieš daugelį metų į Seinus buvo atvykęs kunigas Saulius Stumbra iš Klaipėdos. Susitikau su juo Seinų bazilikoje. Ją lankydamas, kunigas man papasakojo, kad

Kauno Stasio Lozoraičio senjorų akademijos mišrus choras „Gimtinė“

gegužinių pamaldų tradicija prasidėjo būtent šioje vietoje – anksčiau katedroje. Tik po to pasklido po visą Lietuvą*. Man tai buvo didelė staigmena, nes dar apie tai nebuvau

girdėjęs. Pradėjau kalbėtis su Šv. Kazimiero draugijos valdyba bei taryba ir kilo mintis suorganizuoti bažnytinių chorų šventę, kuri sujungtų gegužines pamaldas ir Marijos šlovinimą lietuviškomis giesmėmis. Pirmasis pasiūlė šventės vietą a. a. Juozas Vaznelis iš Suvalkų. Nuo pirmojo chorų susitikimo „Giesmių pynė Marijai“ vyko Žagarių bažnytelėje. Pirmojoje bažnytinių chorų šventėje kartu su Kapčiamiesčio bažnytiniu choru dalyvavo vos 5 chorai. Po to kiekvienais metais sulaukdavome vis daugiau dalyvių – ne tik mūsų lietuviško krašto giesmininkų, bet ir svečių iš Kalvarijos, Marijampolės, Alytaus ir Prienų.“

Žagarių bažnytelės bendruomenė labai atsakingai priėmė šį Šv. Kazimiero draugijos sumanymą ir įpareigojimą. Kiekvienais metais šio ir aplinkinių kaimų gyventojai tvarko aplinką, nesuskaičiuojamų gėlių puokštėmis puošia bažnyčios vidų,

Seinų „Lietuvių namų“ choras

Punsko senjorų klubo ansamblis „Tėviškės aidai“

parūpina šventoriuje ankstesnių švenčių akimirkas primenančias dideles fotografijas, atviromis rankomis pasitinka atvykusius giesmininkus.

„Giesmių pynė“ vyksta kurį nors gegužės šeštadienį. Prasideda Švč. M. Marijos litanija, aukojamomis šv. Mišiomis, o po to į šventę atvykę chorai pristato po kelias savo atliekamas giesmes, šlovinančias Mergelę Mariją. Renginį savo eilėmis pajvairina iš Lietuvos atvykę poetai. Pabaigoje visi giesmininkai sukuria vieną didelį chorą ir gieda bendrą giesmę bei Lietuvos himną.

Šiais metais į jubiliejinę – 10-ąją „Giesmių pynės Marijai“ šventę atvyko dvylika kolektyvų. Ne visi bažnytiniai chorai, tačiau visi dalyviai giedojo Marijos šlovinimo giesmes. 2023 metų „Giesmių pynės Marijai“ šventėje dalyvavo: Seinų „Lietuvių namų“ choras (vad. A. Beinaris), Žagarių kaimo choras, Suvalkų lietuvių bažnytinis choras „Ančia“ (vad. V. Batvinskas), Punsko senjorų klubo ansamblis „Tėviškės aidai“ (vad. G. Kraužlys), Punsko etnografinis ansamblis „Gimtinė“ (vad. A. Bapkauskienė), Prienų aklųjų ir silpnaregių ansamblis „Puriena“ (vad. O.

Matusevičiūtė), Seinų „Lietuvių namų“ vokalinė grupė „Intro“ (vad. J. Pileckas), Seinų krašto choras „Galadusis“ (vad. J. Pileckas), Seinų lietuvių bažnytinis choras, Punsko lietuvių kultūros namų mišrus choras „Dzūkija“ (vad. V. Simanauskas), Kauno Stasio Lozoraičio senjorų akademijos mišrus choras „Gimtinė“ (vad. M. Šikšnius), Punsko bažnytinis choras (vad. E. Parakevičius) bei

poetė Emilija Krušiniene.

Taigi kaip prieš šimtmečius knygoje užrašyta**, taip viskas ir toliau vyksta. Maldos skambėjo (ir vis dar skamba) po sodžius ir namus. Altoriai ar kaimų kryžiai papuošti, apkaišyti gėlėmis, dega žvakės... o drauge susirinkę dievobaimingi žmonės karštai meldžiasi ir dailiai gieda Marijai skirtingas giesmes, gal ir skirtingomis kalbomis, bet visas tas giedojimas ir maldos – tiesiai Dievo Motinai į ausį... O po rimties akimirkų, kaip senojoje „Šaltinio“ maldaknygėje pažymėta: ateina laikas ir pasilinksminti dainuojant skambias dainas ir net šokant ratelius. Žagariuose taip pat po giedojimo bažnyčios šventoriuje dar ilgai netilo giesmininkų balsai – prie bendro vaišių stalo skambėjo ne tik linksmi pokalbiai, bet ir lietuviškos dainos...

Mano vaikystės Aradnykų kaimas – visai netoli, galima sakyti, Žagarių kaimynas. Siandien į gegužines pamaldas ir visa, kas su jomis susiję, žvelgiu jau subrendusios moters akimis. Mariją šlovinau kartu su Punsko chorą „Dzūkija“, giedodama lietuviškai ir... lotyniškai.

Punsko etnografinis ansamblis „Gimtinė“

Suvalkų lietuvių bažnytinis choras „Ančia“

Iš Stasio Lozonaičio senjorų akademijos archyvo

Punsko lietuvių kultūros namų mišrus choras „Dzūkija“

Roberto Vektoriaus nuotr.

Šventės metu aukotų šv. Mišių akimirka

Roberto Vektoriaus nuotr.

* Lietuvoje, palyginti su kitais katalikiškais kraštais, gegužinės pamaldos įvestos gana vėlai. Ir ne sostinėje Vilniuje, kaip buvę kitur, bet neseniai įkurtoje Seinų vyskupijoje. Tos vyskupijos valdytojas prelatas Butkevičius, kilęs iš Kretingos bajorų, ką tik išrinktas šioms pareigoms, buvo nuvykęs į Romą. Ten jis prisiziūrėjo gegužinių pamaldų, laikomų su visu iškilmingumu. Grįžęs 1853 m. spalio mėnesį ir perėmęs vyskupijos valdymą, pirmiausia gegužines pamaldas įvedė Seinų katedroje, o netrukus ir visoje vyskupijoje. Žemaičių vyskupiją tuo metu valdė vyskupas Motiejus Valančius. Jis išplatinęs gegužines pamaldas ir savo vyskupijoje.

Gegužinėms pamaldoms nėra nustatyta privalomų maldų. Lietuvoje jos susideda iš skaitomos ar giedamos Švč. Mergelės Marijos litanijos, Šv. Bernardo maldos ir giesmės „Sveika, Marija“. Po jų ar prieš jas gali būti giedamos ir kitos Marijos garbei skirtos giesmės.

** 1919 m. Tilžėje išleista Lietuvoje katalikų plačiai vartota maldaknygė „Šaltinis“ paaiškina apie Marijos mėnesį (556–557 psl.) nurodo, kaip gegužines pamaldas švęsti. Joje rašoma: „Kurie negalėsite per darbus dienoje to gražiausio Marijos mėnesio lankyti bažnyčių ir ten būti draugininkais meldimosi, tie gi užveskite tas maldas po sodžius ir namus jūsų. Papuoškite, išdabinkite gražius altorėlius aprinktoje ant to koplytėlėje (jei tokią sodžiuje turite, o jei ne, tai nors čystose seklyčiose, Abrozda Švenčiausios Marijos gražiai apkaišę, žvakės prieš ją uždegtę) ir visi drauge susirinkę dailiai užgiedokite šitą giesmę: „Sveika, Marija, Dievo Motina, / Kaip saulė šviesi, kaip drąsa gryna. / Atmink ant mūsų savo širdyje, / Melskis už mumis, Sveika MARIJA.“

Lietuvoje vadinamosios mojavos prie koplytelių ir lurdų (lurdas – sakralinis katalikų statinys Švč. Mergelės Marijos garbei – red.) baigdavosi skambiomis dainomis ir rateliais.

Punsko bažnytinis choras Vilniuje

DALYVIAI

Gražų pavasario sekmadienį, gegužės 28-ąją, Punsco bažnytinis choras išvykome į Vilnių, į tarptautinį folkloro festivalį „Skamba skamba kankliai“. Giedojome Bernardinų bažnyčioje. Dalyvavome mišiose, po to atlikome tradicines giesmes, kurias giedojo mūsų seneliai, o dabar giedame mes kiekvieną sekmadienį ir laidotuvių metu.

Atlikome kelias giesmes, skirtas Jėzui ir Marijai, pvz.: „Jėzus mīliausias atėjo pas žmones“, „Yra širdis tokia, širdis maloninga“, „Žemčiūgai brangūs“, „Mergelė švenčiausia, Pana Marija“. Darniai skambėjo giesmė „Marija, Marija“. Buvo malonu girdėti prie mūsų prisijungusią publiką. Pagiedojome Švenčiausiosios Mergelės Marijos rožančiaus dalį.

Didelė staigmena buvo, kai buvome apdovanoti padėka už tradicijų puoselėjimą ir dalyvavimą

jubiliejiniame 50-ajame tarptautiniame folkloro festivalyje „Skamba skamba kankliai“, kurio direktorė – Sandra Daugirdienė. Išėjome iš bažnyčios pilni džiaugsmo ir ramybės.

Vilnius šiai dienai pasipuošė ypatingai. Girdėjome visų Lietuvos regionų lietuvių liaudies dainas ir muziką.

Nuoširdžiausius padėkos žodžius skiriame Vilniaus etninės kultūros centrui, kultūrinės veiklos koordinatori Verai Venckūnaitei-Čepulienai, Vilniaus akademinės sielovados centro vadovui Matui Macevičiui. Tuo pačiu tariame ačiū Punsco valsčiui už suteiktą transportą.

Grįžome į Punksą kupini įkvėpimo ir noro toliau puoselėti mūsų protėvių palikimą.

(Vilniaus etninės kultūros centro nuotraukos, autorė – Veronika Gendrikienė)

Turizmo sezono atidarymas skansene

EDITA BIRGELYTĖ

Gegužės 28 d. skansene atidarytas turizmo sezonas. Šio renginio tikslas – paskatinti turistus ir Punsko valsčiaus gyventojus praleisti čia laisvalaikį.

Šventė prasidėjo meno programa kluone. Pirmieji pasirodė Punsko muzikos mokyklos mokiniai: Erika Stankevičiūtė (akordeonas, mokytojas Tomasz Suszyn), Lucija Stankevičiūtė (fortepijonas, mokytoja Svetlana Mažeikienė), Tomas Pajaujįs (birbynė, mokytojas Arnoldas Beinaris), Maciej Bobrowski (akordeonas, mokytoja Sylwia Sawicka-Roszko), Rimas Vitkauskas (fortepijonas, mokytoja Svetlana Mažeikienė). Repertuaras buvo įvairus, pradedant lietuvių liaudies melodijomis, baigiant vieno žymiausių kūrėjų muzikos istorijoje Bacho ir vieno didžiausių visų laikų klasikinės muzikos kompozitorių Mocarto kūriniais.

Vėliau scenoje išvydome etnografinį ansamblį „Gimtinė“. Klausėmės liaudies dainų ir pasakojimų apie tekėjimą, rugių sėjimą ir vakarėlius. Ansamblis veikia nuo 1988 m. Įkūrėja ir meno vadovė – Aldona Vaicekauskienė, nuo 2005 m. – Angelė Bapkauskienė. „Gimtinė“ atlieka savo krašto liaudies muziką ir dainas, dalyvauja folkloro festivaliuose ir kultūros renginiuose Lenkijoje ir Lietuvoje. Šiais metais švenčia savo veiklos 35-metį.

Nepritrūko šventėje ir kulinariinio akcento. Po koncerto visų laukė Punsko kaimo šeimininkų būrelio vaisės – naminis kugelis ir čirviniai blynai (pas mus vadinami čirvomis). Punsko kaimo šeimininkų būrelis veikia nuo 2019 m. ir puoselėja tokių būrelių papročius, liaudies amatų ir kulinarijos tradicijas. Jo narės aktyviai dalyvauja įvairiuose renginiuose,

projektuose ir konkursuose. Šių metų birželio 4 d. Kaimo šeimininkų būrelių festivalyje Lomžoje, kulinarijos konkurse, jos buvo apdovanotos pagyrimo raštu. 2021 metais Palenkės vaivadijos velykiniame konkurse jų verba ir kiškis su margučiais taip pat laimėjo pagyrimo raštą.

Turizmo sezono atidarymo metu buvo galima pasiklausyti Vytauto Batvinsko ir Jono Nevulio atliekamos liaudies muzikos, pašokti, įsigyti tautodailininkų gaminių: medinių žaislų ir lėlių, dalyvauti dirbtuvėse, iš kurių kiekvienas dalyvis išsinešė namo paties pasigamintą lėlę. Jas vedė Alicja Wasilewska iš Pavaiponės (Rėkodzielnia STYK). Neužmiršta ir mažiausiųjų – prie skanseno veikė nemokamas pripučiamas batutas vaikams. Visi smagiai leido laiką. Ypač vaikai džiaugėsi galimybe slidinėti.

Neseniai skansene vyko dar keletas renginių: birželio 9 d. iškilmingas Punsko LKN klijimo teatro 65-mečio jubiliejus, birželio 10–11 d. vasaros sezono atidarymas, etnografinio ansamblio „Gimtinė“ 35-mečio bei jaunimo ansamblio „Saulalės“ 10-mečio jubiliejai. Liepos 8 d. vyks XXXII klijimo teatrų festivalis, o rugsėjo 24 d. – Rudeninė šeimų šventė „Aukšinis obuolėlis“. Nuoširdžiai kviečiame dalyvauti!

Labai ačiū dalyviams ir visiems, prisidėjusiems prie renginio organizavimo. Ačiū visiems atvykusiems už šypsenas ir teigiamas emocijas.

Iš Punsko valsčiaus archyvo

Renginio akimirka

Vaikų ir mokyklos šventė „Žiburyje“

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

JANINA MACUKONIENĖ

Tarptautinę vaikų gynimo dieną, birželio 1-ąją, kaip ir dera tokios šventės metu, negalėjo vykti tradicinės pamokos. Šią dieną „Žiburio“ mokyklos mokiniai galėjo pažiūrėti vieni kitų vaidinimus, kurie buvo rodomi „Raganės“ festivalyje, bet ne visiems tada pavyko juos pamatyti. Pradinukų trupė „Šakar makar“ vaidino „Eglę žalčių karalienę“, o VI kl. – ekologijos tematikos spektaklį „Berniukas su balandžiu“ pagal Gražinos Merckaitės pjesę. Pasisėmę teatrinį išpūdžių, mokiniai dalyvavo parodos „Pieškime kartu“ atidaryme „Lietuvių namuose“ bei dailininko Rychio Valantino edukacijoje. Grįžę į mokyklą, šoko zumbą, darė paukščiukus iš siūlų ir dalyvavo sveiko maisto gamybos užsiėmimuose: su mokytoja Birute Stoskeliūniene kepė naminę duoną, mušė sviestą ir valgė savo pagamintą maistą.

Vaikų darbų parodos „Pieškime kartu“ atidaryme

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Tikroji didelė mokyklos ir vaikų šventė vyko birželio 2 d. Suorganizuotas keletui metų nutrūkęs tradicinis „Žiburio“ renginys „Vaikai pasitinka vasarą“, į kurį kviečiami svečiai iš kitų mokyklų, kurio metu vyksta meno pasirodymai, sporto žaidimai ir įvairios pramogos vaikams.

Šiomet atvyko svečiai iš Lietuvos – Alytaus jaunimo centro vokalinė studija „Boružėlė“, taip pat mūsų krašto lietuviškų mokyklų atstovai. Buvo planuojama visą šventę, kaip ir anksčiau, organizuoti mokyklos kieme, tačiau diena buvusi tokia šalta ir vėjauta, kad nuo pat ryto teko smarkiai paplušėti ir meno pasirodymams

„Eglė žalčių karalienė“

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Galima buvo papuošti savo veidus

pritaikyti sporto salę. Valandėlę pabendravus vaikams ir mokytojams su atvykusiais svečiais, prasidėjo oficialioji dalis.

Visus susirinkusius pasveikino mokyklos direktorius Algirdas Vaicekuskas ir garbingas svečias, rėmėjas, Lietuvos konsulato Seinuose vadovas Genadijus Mackelis. Koncertą vedė vyresniųjų klasių mokiniai Ula ir Daumantas. Jį pradėjo „Žiburio“ muzikantai su vadovu A. Beinariu sveikindami visus ragų muzika ir grodami birbynėmis. Po to pradinukai pašoko „Pupą“ (vad. I. Vilkelienė), o pabaigoje padainavo vyriausiųjų merginų ansamblis. Suvalkų darželinukai, atvykę su mokytoja Rūta Balytiena, padeklamavo eilėraščių, Punsko darželis padainavo dainelę, Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos pradinių klasių mokiniai pašoko liaudišką šokį, o Vidugirių pagrindinės mokyklos vyresnieji mokiniai, pritardami gitara, padainavo patriotinę dainą. Daugiausiai muzikinių kūrinių atliko „Boružėlė“: ir jaunesnieji, ir vyresnieji studijos dalyviai padainavo keletą skambių dainų.

Koncertui pasibaigus direktorius visiems dėkojo ir įteikė atminimo dovanėles programoje dalyvavusių kolektyvų vadovams, mokiniams atrakcionus užtikrinusių įstaigų

atstovams ir finansiškai renginį rėmusiems Irenai ir Romui Jakubauskams, Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovui, taip pat Seinų kooperatyviniam bankui (Bank Spółdzielczy w Sejnach) ir jo vadovui Jonui Vaicekuskui. Nuširdžius padėkos žodžius direktorius skyrė taip pat tėvų komitetui, aktyviai talkinusiame organizuojant mokyklos šventę.

Pasibaigus meno programai visi išėjo į kiemą, kur pakviesti policininkai demonstravo savo dresuotų šunų gebėjimus rasti psichotropines medžiagas ir pulti priešininką.

Zumba

Atvykę buvo taip pat gaisrininkai su galinga mašina. Jie susidomėjusiems rodė įvairias gaisrinės technikos įrenginių galimybes. Norintieji galėjo dalyvauti „Žiburio“ penktokų suorganizuotoje loterijoje, su septintokais ir jų auklėtoja Danute V. leisti burbulus ar pasinaudoti aštuntokų kosmetologijos kabinetu ir leisti labai meniškai išdažyti savo veidus. Šeštokai organizavo šokius. Daug įdomių žaidimų mažiesiems surengė taip pat darželio ir pradinukų auklėtojos.

Labai svarbi renginio dalis buvo vaisės, kurias suruošė vaikams tėveliai. Kiemely buvo kepamos dešrelės, šašlykai, kuriuos valgėme su namine duona ir šviežiais raugintais agurkėliais. O mokyklos virtuvėje moterys prikepė daug skanių čirvinių blynų, kuriuos dar galima buvo pamirkyti lydytame šokolade arba paskaninti namine uogiene.

Bendromis jėgomis galėjome suorganizuoti tikrai nuostabią šventę, o svarbiausia jos paskirtis – galimybė tiesiogiai pabendrauti, kartu dirbti, linksmintis ir džiaugtis ne tik artėjančia vasara, bet taip pat nuširdžiomis draugystėmis.

Vidugirių mokyklos mokiniai Vilniuje

RITA PEČIULYTĖ

Balandžio 18 d. Vidugirių mokyklos mokiniai ir mokytojos Onutė Samulevičienė, Gražina Kibyšienė bei kunigas Povilas Slaminiš nuvykome į Vilnių. Ekskursijoje dalyvavo ir jaunesniųjų mokinukų mamytės.

Sostinę lankyti pradėjome nuo Aušros vartų. Vaikščiojome po senamiestį. Praėjome pro Vilniaus rotušę, Signatarų namus ir Vilniaus universiteto pastatus. Sustojome prie Prezidentūros, kur pasidarėme nuotrauką. Įkopėme į Gedimino pilies bokštą. Matėme viską iš aukštai. Stebėjome plaukiančią Nerį, grožėjomės miestu. Nulipę pasidarėme nuotrauką prie vienintelio Lietuvos karaliaus Mindaugo paminklo. Aplankėme Arkikatedrą ir Šv. Kazimiero koplyčią. Ten pasimeldėme ir sužinojome daug įdomybių.

Vėliau žygiavome Gedimino prospektu iki Seimo rūmų. Ponios Nijolės

Prie Katedros

Balčiūnienės dėka galėjome jus aplankyti. Esam be galo dėkingi už tokią galimybę. Džiaugiamės, kad galėjome pamatyti Kovo 11-osios Akto salę.

Čia buvo pasirašytas Kovo 11-osios aktas, o dabar vyksta šventės. Seimo atstovas prof. Stasys Tumėnas įdomiai papasakojo apie politikų darbą ir Seimo posėdžius. Vėliau stebėjome Seimo posėdį, lankėme Konferencijų salę, Seimo koplyčią. Galėjome pasijusti kaip tikri politikai. Pastovėjome prie sienelės, prie kurios vyksta interviu su Seimo nariais.

Ekskursijos pabaigoje nuvažiavome prie Televizijos bokšto. Prie jo stovi atminimo kryžiai žuvusiems už tėvynės laisvę. Liftu pakilome į 19 aukštą. Čia įrengtas miesto apžvalgos ratas, kuriame įsikūręs restoranas „Paukščių takas“. Iš čia matėme visą Vilnių, gražius vaizdus, kaip iš paukščio skrydžio. Neapsakomas grožis!

Saugiai ir linksmi sugrįžome namo. Ši išvyka mums labai patiko, suteikė ne tik džiaugsmo, bet ir žinių.

LR Seime

Kelionė į Lietuvos pajūrį

ONUTĖ KARANECKAITĖ

Kelionės – tai ne tik malonumas, bet ir savitos gyvos pamokos, kurių metu artimiau susipažįstame su mus supančiu pasauliu, daug ką išmokstame, kartais net ir netikėtai atrandame savo ateities kelius. Mokyklų organizuojamos išvykos mokiniams yra viena įdomiausių veiklų, kurių nuolat nekantriai laukiame. Punsko Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licėjus pastebi didelę kelionių reikšmę mokinių bendrajam ugdymui, todėl dažnai rengia įvairius projektus, kad jaunimas galėtų plėsti savo akiratį ir mokytis keliaudamas. Taip buvę ir šiais mokslo metais.

2023 m. gegužės 25–26 d. 45 geriausi mūsų licėjaus mokiniai, pasiekę aukštus mokymosi rezultatus, dalyvavo edukacinėje kelionėje į Lietuvos pajūrį. Jaunimą globojo mokytojai Alvydas Nevulis, Irena Nevulienė ir Onutė Vaznelienė. Projekto „Gintaro takais“ pagrindinė partnerė – Klaipėdos aukštoji jūreivystės mokykla, nuo kurios ir pradėjome uostamiesčio lankymą. Čia vyko edukaciniai užsiėmimai „Atrask galimybių jūras“, kurių metu sužinojome apie jūrinę kultūrą, sparčiai modernėjančią jūrinę industriją bei išbandėme naujoviškus navigacijos, laivų energetinių ir elektros įrenginių treniruoklius, kuriais atkuriamos realios situacijos laive. Čia galėjome pasijusti studentais ir pabandyti vairuoti laivą įvairiomis sąlygomis. Vėliau lankėme Lietuvos karinio laivyno tris laivus, kur iš profesionalių karininkų sužinojome apie jų paskirtį, veiklą seniau ir dabar bei gyvenimą juose. Pamatėme, kokiomis sąlygomis gyvena įgula laivui plaukiant.

Punsko Kovo 11-osios licėjaus moksleiviai Lietuvos pajūryje

Po to nuvykome į Palangos gintaro muziejų. Čia susipažinome su gintaro parodomis bei jo istorija. Vėliau galėjome kiek pailsėti prie muziejaus esančiame žaviame parke ar pabūti prie jūros. Nors maudytis dar buvo per šalta, smagu buvę pasivaikščioti smėlėtais krantais ir pasigrožėti Baltijos jūros bangomis.

Kitą dieną nuvykome į Lietuvos jūrų muziejų. Čia lankėme labai įdomias ekspozicijas, matėme daugybę įvairių rūšių žuvų, koralų ir kitų vandens gyvūnų, susipažinome su trumpais jų aprašymais. Vėliau dalyvavome delfinų ir jūrų liūtų pasirodyme delfinariume. Šiuo pasirodymu ir vaizdine medžiaga mokyta žiūrovus pažinti, džiaugtis ir saugoti žmogaus harmoniją su jūra. Šią dieną taip pat dalyvavome edukaciniuose užsiėmimuose „Laisvės, saugumo, atsakomybės ženklai Klaipėdos uoste“,

kurie padėjo labiau susipažinti su muziejuje esančiais eksponatais, ir „Misija: jūrinė valstybė“, kurių metu lankėme Lietuvos karinių pajėgų laivą „Sūduvis“.

Dalyvaudami kelionėje licėjaus mokiniai ne tik praturtino žinias apie Lietuvą kaip jūrinę valstybę, bet ir patyrė daug nuostabių išpūdžių. Jie taip pat buvo paskatinti daugiau domėtis netipinėmis studijų programomis Lietuvoje bei turėjo galimybę apsilankyti labai įdomiose vietose. Tikiu, kad ši kelionė ne vieną mokinį paskatino stropiau mokytis ir siekti aukštų mokymosi rezultatų.

Projektą finansavo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

Punsko moksleivių pažintinė kelionė

ALICIJA BERNECKIENĖ, VIDA UZDILIENĖ

Birželio 1 dieną Punsko Dariaus ir Girėno mokyklos ketvirtų, penktų ir šeštų klasių mokiniai turėjo progą praplėsti savo žinias pažintinėje kelionėje į Tikociną, Koriciną, Krušianius ir Bohonikus.

Pirmoji sustojimo vieta buvo ža-
vus miestas Tikocinas. Vaikštinėjant
buvo galima grožėtis Švč. Trejybės
bažnyčia, senamiesčiu, Stefano Čar-
nieckio paminklu ir Mažąja sinago-
ga, kur dabar įkurtas muziejus.

Kitoje stotelėje gidas mokinius
nusivedė į Žygimantui Augustui pa-
statytos renesanso pilies menę, kur
dabar esąs muziejus su apžvalgos
bokštu, pilies požemius su muzie-
jaus ekspozicija, Stiklo salę su joje
pastatyta antra pagal dydį Lenkijoje
ryškiai mėlynos spalvos kokline
krosnimi bei kalėjimo bokštą – Tur-
mą (dabar – apžvalgos bokštas).

Koricine, Braškių šalimi vadi-
namame mieste, moksleiviams

Krušianiuose

netrūko emocijų, išgirdus legendą
apie braškių princesę. Mat žmonės,
paragavę skanių ir saldžių braškių,

tapdavo laimesni. Nuo to laiko
imtasi braškių auginimo, kad laimė
ir džiaugsmas galėtų keliauti per visą
šalį. Mokiniai pripažino, kad iš tie-
sų šis vaisius yra magiškai skanus ir
vertas legendos.

Dar kita stotelė pavadinta „To-
torių takais“. Čia buvo suplanuota
dviejuose miestuose – Krušianiuose
ir Bohonikuose – aplankyti istori-
jos paminklais pripažintas medines
mečetes ir kapines. Tai niekur ki-
tur neaptinkamas Lenkijos totorių
materialinės kultūros šaltinis. Šios
vietos – tai puikus Abiejų Tautų
Respublikos religinės tolerancijos ir
kultūrų įvairovės bei musulmonų ir
krikščionių bendruomenių gyven-
mo viena šalia kitos ir gebėjimo iš-
laikyti kultūrų skirtumus, o tuo pačiu
per kelis amžius vykusio asimiliacijos
proceso įrodymas. Mokiniai susido-
mėję apžiūrinėjo Palenkės vaivadijoje

Tikocine

stovinčias mečetas. Jau vien įeiti į jas jaunimui buvo įdomu, kadangi jie privalėjo nusiauti batus, išreikšdami pagarbą kitai kultūrai ir kitam tikėjimui. Įspūdingas jiems buvo mečėčių dekoras, įdėmiai klausėsi Lenkijos totorių pasakojimų. Mokiniai uždavinėjo klausimus, kadangi jiems viskas buvo įdomu, neslėpė noro praplėsti savo žinias apie kitas religijas ir su jomis susijusius papročius.

Netoli mečėtės, tarp senų, kelis amžius skaičiuojančių išsikraipusių medžių, kuriuos supa akmeninė siena, įsikūrusios musulmonų kapinės – mizaras. Į jas veda paprastas smėlėtas keliukas. Prie įėjimo daugiausia yra naujų kapų, primenančių krikščionių kapus, tačiau gilumoje matyti senesnių, įvairių formų, su arabiškais užrašais ir pusbėnulių, kuriuos supa pušų kamieniai. Čia jaunimas sustojo prie seniausio kapo, datuojamo 1704 m. Vėliau atidžiai ėmė skaityti vardus ant akmeninių antkapių: Fatima, Džemila, Aladin, Selim, Ali, Mustafa, mintimis sugrįždami į „Tūkstančio ir vienos nakties“ pasakas...

Vietos, kurias turėjome progą aplankyti, pasižymi ne tik kultūrine ir religine įvairove. Šiame regione galima paragauti totorių virtuvės patiekalų. Mokiniai pietums valgė saldžių tešlos krepšelių su sūriu, primenančių virtinukus su varške, tiekiamų su jogurtu bei aviėčių padažu.

Kelionė leido mokiniams įsisąmoninti, jog Palenkės vaivadijoje susipina kelios religijos. Viename kaime gali gyventi stačiatikiai, katalikai ir musulmonai. Tačiau jie gyvena gerbdami vienas kito kultūrą ir padėdami vienas kitam. Mūsų gidas su šypseną veide sakė, kad kartais dėl religijų gausos nėra laiko padirbėti prie savo namų, pvz., nupjauti žolę, apgenėti medelį, prikaptoti malkų. Mat dažnai vyksta kurios nors religijos atstovų šventė, o iš pagarbos kaimynui negalima tokią dieną dirbti.

Kauno technologijos universiteto profesorius Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ INF.

Birželio 5 d. Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai ir jų svečiai, Vidugirių mokyklos vyresniųjų klasių auklėtiniai, galėjo pasijusti kaip tikri studentai. Mat Seinuose lankėsi mūsų krašto nuoširdus bičiulis – Kauno technologijos universiteto branduolinės energetikos specialistas prof. Gediminas Adlys. Jis vaizdžiai pasakojo vaikams apie branduolio sudėtį bei aiškino, kas yra radiacija. Analizuodami branduolio sudėtį, mokiniai turėjo suskaičiuoti jiems paruoštas juodas ir baltas pupeles, kurios atstojo protonus ir neutronus.

Profesorius Gedimino Adlio dėka Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla ir Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjus jau daugelį metų kviečiami dalyvauti Kaune vykstančioje mokslo mugėje „Erdvėlaisis Žemė“. Čia mokiniai demonstruoja mokslinius „atradimus“ savo bendraamžiams, atėjusiems lankyti mugę. Šišk vaikams turėjo progos pasiklausyti profesoriaus pasakojimų mokykloje. Buvo labai įdomu prisiliesti prie tikrojo mokslo.

Ačiū profesoriui Gediminui Adliui už edukacijas ir ilgus metus besitęsiančią bičiulystę.

Prof. G. Adlys pasakoja apie branduolio sudėtį

Irenos Gaspavičiūtės nuotr.

„Nepažinę skausmingos praeities, nesukursime šviesesnės ateities...“

ONUTĖ KARANECKAITĖ

Ilgus dešimtmečius Suvalkų krašto lietuvių gyvenimas buvo tikra velniava – karas, okupacijos, trėmimai. Ko tik mūsų protėviai nepatyrė... Man dabar sunku pajusti jų likimo istorijų vingius. Jeigu tai būtų įmanoma, gal karas Ukrainoje ir nevyktų? Stebėdami šį siaubą matome, kad nedaug kas pasikeitė, o okupantas elgiasi lygiai taip, kaip ir Antrojo pasaulinio karo metu. Ar gali būti, kad mes neatlikom „namų darbų“ ir vėl nenumatėm tam tikrų procesų dėsningumo?

Gyvendami čia ir dabar vaikštom senolių numintais takais. Deja, jų neatpažįstam, todėl kartais atrodo, lyg klaidžiotume istorijos laiko šešėlyje. Taip neturėtų būti... Juk žmogaus didžiausia jėga ta, kad jis sparčiai mokosi ne tik iš savo, bet ir kitų patirties. Todėl turėtume dar labiau domėtis istorija ir suprasti čia paslėptą išmintį.

Vartydama mano senelių užrašytus istorijos puslapius supratau, kad jų patirties, išgyvenimų neatrasiu, apie tai nepasiskaitysiu jokiose knygose. Tai gyva istorija, kurios vertę pažymi tikri žmonių likimai ir jų nuoskaudos.

Antrojo pasaulinio karo metais Suvalkų krašto lietuvių padėti nulėmė didžiųjų to meto galiūnų Hitlerio ir Stalino norai. Pagal Ribentropo–Molotovo paktą Suvalkų krašto žemės atiteko Vokietijai, o visa Lietuva – Rusijai. Mūsų protėviai naiviai tikėjosi lengvesnių okupacinių vėjų. Deja, vokiečiai vykdė savo planus, siekė sukurti rasiui, dvasinui, tautinui ir politinui

požiūriu vienalytę visuomenę. Nauja valdžia greit suvokė, kad čia gyvenantys lietuviai tam nesą palankūs ir tinkami. Jie užsispyrę ir puikiai supranta, ką reiškia būti lietuviu. Būtent todėl vokiečiai nusprendė juos išvežti į tėvynę Lietuvą, kur jau valdė Stalinas. 1941 metų sausio mėnesį pasirodė skelbimai, raginantys vykti į Lietuvą. Tai turėjo būti tarsi „savanoriškas“ sugrįžimas į tėvynę. Greitai paaiškėjo, kad žmonės iš savo gimtųjų namų išsikelti nenori. Tada okupantai ėmėsi bauginimo veiksmų: buvo skleidžiamos paskalos, grėsė areštai, tardymai ar kalėjimo bausmės. Žmonės neturėjo pasirinkimo. Europoje šėlo karas, pasilikti savo gimtinėje buvo nesaugu. Baugu buvę ir išvykti ten, kur niekas nelaukė.

Nusikelsiu į tuos neramius laikus ir atseksiu savo prosenelių Kmieliauskų, Karaneckų, Valinčių ir Sendų šeimų istorijas. Visos jos skirtingos... Likimas vedė vingiuotais keliais, bet visi jie ėjo į gimtuosius namus.

Kmieliauskai gyveno Rimkežerių kaime. Nors jie nebuvo labai turtingi ūkininkai, bet turėjo tiek, kad galėtų ramiai gyventi. Tai dievobaimingi žmonės, stengęsi gyventi dorai, pagal Dievo įsakymus. Puikiai sutarė su kaimynais. Pasirodę skelbimai, raginantys keltis į Lietuvą, buvo jiems lyg žaibas iš giedro dangaus. Motina Marytė priešinosi tokiems išbandymams. Ji suvokė, kad kelionė į nežinią su penkiomis mažametėmis dukromis, kurių vyriausiai Mikasei buvo keturiolika, o jauniausiai Birutei vos vieneri, nieko gero

nežada. Tėvas Vincas, nors ir abejojo, buvo linkęs išvykti. Jis puikiai suprato valdžios grasinimus, be to, nepakentė minties, kad reikės dirbti vokiečiui. Šeima nusprendė keltis. Galėjo pasiimti tik svarbiausius apyvokos daiktus: drabužius, patalynę, maisto, maldaknyges. Viską sukrovė į vienu arkliu pakinkytą vežimą, prisirišo prie jo karvę, kad būtų pieno vaikams, ir išvažiavo. Skaudu buvo palikti savo brangiuosius namus, žinant, kad juose tuoj apsigyvens svečias lenkas ar vokiečiai.

Kelionė nebuvo lengva. Kmieliauskus apgyvendino Liepalotų vokiečio dvare. Pradžia buvo labai sudėtinga. Galų gale pavyko įsikurti ir prasimaitinti. Ramybė netruko ilgai. Vieną ankstyvą rytą į Kmieliauskų duris pasibeldė lenkų Armijos krajojvos kareiviai. Jie labai išgąsdino. Vincą ir Marytę prirėmė prie sienos ir pradėjo grobti. Baimė ir nežinomybė kaustė kūnus. Baugu buvo karių žodžiai: „Kapralu, czy brać mięso?“ Niekas nežuvo, bet išsinešė viską, ką tik galėjo. Kmieliauskai atsiduso, bet rūpestis nedingo, baimė lydėjo ir dieną, ir naktį. Teko vėl viską kurti iš naujo ir vėl siekti šviesesnio rytojaus.

Vokiečiams pralaimėjus vakarų fronte atsivėrė galimybė sugrįžti į gimtinę. Kmieliauskai šį kartą nedvejojo. Vincas kartojo: „Taigi ir gandrai po žiemos sugrįžta į savo lizdus.“ Namo iš Vilniaus važiavo traukiniu. Jauniausiai dukrai jau buvę ketveri. Nors ir buvo baisu, aplinkui švilpė kulkos, kaukė sirenos, namo jie patraukė paskui frontą.

Sėkmingai pavyko pasiekti Šeštokus. Čia prisistatė vokiečių kareivis ir pasikvietė Vincą pasikalbėti. Pasigirdo šūviai. Marytė su dukrom nubėgo į Šeštokų slėptuvę. Vincui taip pat pavyko sprukti ir įlįsti į šieno kūgį, kur jis pralaukė neramumus. Laimė, niekas nenukentėjo ir visi grįžo namo, į gimtąjį Rimkežerių kaimą.

Deja, namuose juos pasitiko kažkoks lenkas, kuris net negalvojo išten trauktis. Kmieliauskams pastogę suteikė tolimi giminaičiai, kaimynai Paransevičiai. Trobelė buvo maža, o gyventojų daug. Nebuvo lengva nakčiai sugulti, o dar sudėtingiau prigaminti maisto, kad visi pavalgytų. Kmieliauskai sunkiai dirbo. Vyriausioji dukra tarnavo dvare. Ji ten turėjo pastogę ir užtikrintą maitinimą, o uždirbtais pinigais šelpė šeimą. Jaunesnioji Marytė galėjo eiti į mokyklą. Ji jau mokėjo skaityti, todėl iš karto buvo perkelta į antrą klasę. Sunkiausiai sekėsi lenkų kalba, ji juk jos visai nemokėjo. Pabaigus keturias klases ir Marytė nuėjo tarnauti į dvarą.

Po kiek laiko Vincas su Maryte galėjo sugrįžti į savo tikruosius namus. Ten gyvenantis lenkas išvažiavo. Nieks net neklausė, kodėl jis tai padarė. Nors ir vėl viską reikėjo pradėti iš naujo, saulė nušvito ir galima buvo atsikvėpti. Juk jie sugrįžo namo.

Karaneckų šeima gyveno Paežeriuose. Šiuo metu tai Rimkežerių kaimo dalis. Pasklido valdžios žinia apie norą iškeldinti iš šių žemių visus lietuvius. Apie tai greitai laiku sužinojo ir Jonas su Onute bei jų aštuoni vaikai. Jis mat buvo prie valdžios ir visa informacija jį pasiekdavo pirmą. Baimė ir nežinomybė buvo jaučia ma visur. Karaneckų šeima rimtai svarstė, ką daryti, bet negalėjo rasti geros išeities. Kaip buvo įprasta, vieną dieną Jonas susitiko su kaimynu. Šis pamokė, kad vokiečiai visų tikrai neiškeldins. Aiškino, kad gali ramiai pasilikti, nes dauguma jau išvyko arba pasirašė, jog vyks, ir tam ruošėsi.

Būtent todėl joks pavojus iš vokiečių pusės jiems negresia. Jonas nutarė pasilikti. Šis sprendimas pasirodė teisingas. Nieks jų už tai nenubaudė. Kasdieniai darbai padėjo užsimiršti. Vis dėlto gyvenimas nebuvo toks pats. Kaimai ištuštėjo. Paežeriuose pasiliko tik Vainų, Pakuckų ir jų, Karaneckų, šeimos. Nors ir savam krašte, bet buvo gūdu, nesava.

Jurgis ir Magdalena Sendos su septyniais vaikais gyveno Navinykų kaimė. Buvo dori, sąžiningi ir darbštūs ūkininkai. Turėjo nemažai gyvulių ir žemės tiek, kad užtektų juos pašerti. Sendos nesigilino į 1941 metais pasirodžiusius skelbimus, raginančius keltis į Lietuvą. Jurgis atvirai priešinosi naujai valdžiai ir juo labiau tokiam sumanymui. Šeima tikėjosi likti namuose. Ramybę sudrumstė vokiečių valdininkai. Vieną dieną jie pasibeldė į duris ir išsivežė Jurgį sakydami, kad yra įtariamasis padaręs nusikaltimą ir turįs už tai atsakyti. Nepateikė vargšui jokių kaltinimų, aiškindami, kad čia nėra tema, kuria galima viešai pasisakyti. Taip Sendų šeima pasiliko savo ūkyje, bet be šeiminko. Po kiek laiko Jurgį išleido iš kalėjimo. Matyt, niekuo negalėjo apkaltinti. Tik tai jau nebuvo tas pats žmogus... Dabar – susimąstęs, sumenkęs ir silpnas. Grįžęs namo jau neatgavo jėgų, sunkiai susirgo ir mirė. Nieks nesužinojo, kas jam kalėjime nutiko, ką iškentė ir patyrė. Jis nenorėjo apie tai kalbėti, bet matėsi, kad buvo žiauriai tardomas. Už ką ir kodėl? Nors niekas garsiai neprabilo, bet visi žinojo – dėl pasipriešinimo okupantams ir meilės gimtajam kraštui.

Mano mamos senelių Adomo ir Onutės Valinčių iš Agurkių kaimo istorija ypatinga. Tai buvo laiminga, mylinti šeima. Susilaukė trijų vaikų: Juozo, Magdės ir Birutės. Vyras buvo gan atviras žmogus ir turėjo daug draugų. Žmona labiau konservatyvi ir rimta, bet labai darbšti moteris. Jie, kaip ir dauguma lietuvių

ūkininkų, buvo iškeldinti. Pasirodęs skelbimas, raginantis užsirašyti trauktis, nesukėlė jokių teigiamų emocijų, bet jie labai nesipriešino. Nenorėjo sulaukti dar daugiau problemų, todėl susikrovė svarbiausius daiktus ir iškeliavo į Lietuvą.

Valinčiai apsistojo nedidelėje sodyboje Paberžyje. Sunkiai sekėsi įsikurti. Laimė, sužinojo, kad netoliese gyvena kita tokio pat likimo nublokšta Suvalkų krašto šeima. Gyvenimas prašviesėjo. Sunkiomis akimirkomis jie galėjo vienas kitam padėti. Kaimynai totoriai tapo gerais draugais. Bendravo ir vaikai. Jie buvo panašaus amžiaus, todėl ir sumanymai, norai, svajonės niekuo nesiskyrė. Teko pažinti kitokią kultūrą ir valgių ypatumų. Onutė perspėdavo, kad pas kaimynus vaikai nevalgytų mėsos. Ji gerai žinojo, kad gali pasiūlyti arklienos, o mums juk tokia mėsa nepriimtina. Kartais jiems pavykdavo apgauti ir patį Adomą. Gyvenimas bėgo karo negandų pažymėta vaga. Teko sunkiai dirbti, sirgti ir pabadauti. Neramias dienas praskaidrindavo džiaugsmingos akimirkos. Svetimoje vietoje gimė dvi dukros.

Vos tik pasitaikė galimybė grįžti į gimtinę, Valinčiai nė minutės neabejojo ir nusprendė tai padaryti. Susikrovė, ką galėjo, ir patraukė namo. Prieš kelionę Onutė nuėjo į bažnyčią ir karštai meldė Dievą, prašydama palaimos. Ji kaip auką paliko pačios padarytą altorėlį. Keliauti nebuvo lengva, nes teko trauktis paskui frontą. Jaunesnioji dukra kelionės sunkumų nepakėlė. Deja, mirė. Valinčiai ir su šia netektimi turėjo susitaikyti. Grįžę namus rado tuščius ir nuniokotus. Pastatai apdege, bet išlikę pamatai leido atstatyti namą. Dievobaiminga Onutė su šeima ir dabar nepamiršo pasimelsti, padėkoti Dievui už saugų grįžimą namo. Deja, laukė jų dar vienas išbandymas. Mirė kita, jaunesnioji, Lietuvoje gimusi dukra. Kaip neteisinga,

kad grįžimą namo pažymėjo skaudžios netektys... Reikėjo iškęsti skausmą, rūpestį, naujus išbandymus. Tai padaryti padėjo sunkus darbas, malda ir tikėjimas, kad tokia Dievo valia.

Šios istorijos lyg pasakos nukelia mus į kitą pasaulį. Kelių šeimų, patekusių į tos pačios istorijos vingių sukurį, likimas parodė, koks mažytis ir trapus yra žmogus. Mes, gyvendami čia, Lietuvos ir Lenkijos paribyje, tapome didžiųjų ano meto imperatorių „žaidimo“ objektu. Buvome įmesti į jų suplanuotą karo mašiną ir stumdami iš vienos vietos į kitą lyg kokie daiktai. Ir vis dėlto, kaip sako mano bočiai, daugelis Suvalkų krašto lietuvių pasirinko tą tikrą kelią, kuris nuolat vedė namo. Mūsų krašto žmonės – ne didvyriai galiūnai, o darbštūs žemdirbiai. Jie giliai įleidę šaknis savo žemėn ir karštai mylintys brangią gimtinę. Jų istorijos įkvepia ateities laikams.

*Ši laimė aplanko tik tuos,
Kurie gyvenimą praleidžia kartu.
Prabėgo metai kaip viena akimirka,
Nusinešė daug džiaugsmo, lūdesio ir svajonių...
Bet neliūdėkit, kad metai bėga,
Nieko amžino nėra,
Todėl gyvenkit, mylėkit ir džiaukitės,
Juk šiandien Jūsų šventė – Jūsų diena.
Būkite sveiki, laimingi
Ir dar gyvenkite ilgus metus kartu.*

Birželio 6 d. sidabrinį jubiliejų šventusius
Vidą ir Joną Valinčius sveikina

Grigučių šeima

Birželio 24 d. (šeštadienį), 18 val.
Burbiškių kaime prie Galadusio ežero vyks

TRADICINIS ANSAMBLIŲ

SASKRYDIS

2023

Dalyvaus:

PUNSKO–SEINŲ–SUVALKŲ

KRAŠTO ANSAMBLIAI

ir svečiai iš Lietuvos „NEŠPĖTNI BERNAI“

Rėmėja:
Zrealizowano dzięki dotacji
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Kviečia
Lenkijos lietuvių draugija

Lietuvos žiniasklaida

2023 05 29–06 11

Praėjusioje apžvalgoje rašyta apie „čekiukų“ skandalą, prasidėjusį savivaldybėse, o po to pasiekusį ir Seimą. Dėl to didžiausi nemalonumai teko valdančiajai koalicijai ir trims ministrams, o švietimo, mokslo ir sporto ministrė Jurgita Šiugždinienė atsistatydino. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) partijos prezidiumas, norėdamas, pasak jų vadovo Gabrieliaus Landsbergio, „visiškai perkrauti politinę sistemą“, be jokio derinimo su koalicijos partneriais nusprendė inicijuoti pirmalaikius Seimo rinkimus. Premjerė Ingrida Šimonytė pažadėjo nepasisekus „perkrovimui“ atsistatydinti po NATO viršūnių susitikimo liepą.

Kad naujų rinkimų siūlymas sulauks palaikymo parlamente, netikėjo dauguma šalies gyventojų, politologų ir politikų. Netgi iš politinių partnerių ir pačių konservatorių buvo suskaičiavusių, kad tokių „iš dešinės“ Seime yra apie trečdalį. Konservatorių patriarchas V. Landsbergis paskelbė viešą laišką, kuriame supeikė partijos planus ir paragino kuo greičiau sustoti ir baigti su naujais rinkimais. Svarbiausias klausimas buvo, ar I. Šimonytė po nesėkmingo balsavimo Seime patvirtins savo (automatiškai – ir ministrų kabineto) atsistatydinimą.

Apie tai portale lrytas.lt paskelbtame straipsnyje „Dramų karaliai tapusių konservatorių dilema – apsijuokti ar susideginti?“ Vytautas Bruveris rašė: „I. Šimonytė arba su stebuklingu žiburiu surastas kitas dešiniųjų premjeras turėtų sunešioti ne vienas geležines kurpaites norėdami iš naujo sulipdyti koaliciją ir Vyriausybę. Ar šios akivaizdžios grėsmės ir jau dabar matoma žala

pačiai partijai nepaskatins konservatorių strategų vis dėlto atšaukti savo grąsinimus ir apsimesti, kad jų net nebuvo? Ar neatsitiks taip, kad neįvyks net pirmasis dramos veiksmas – Seimo balsavimas dėl pirmalaikių rinkimų? Galbūt, kaip ne kartą yra buvę mūsų politikoje, aistras iki raudonumo įkaitinę dramų karaliai ir karalienės vis dėlto nuspręs, kad geriau atsitraukus apsijuokti, nei rituališkai susideginti nežinant, ar pavyks iš tų pelenų pakilti.“

Viskas taip ir įvyko – Seimas konservatorių projektą atmetė jau pateikimo stadijoje. O tada dar kartą laukiančius „premjerės žodžio“ žurnalistus I. Šimonytė privertė antakį į viršų kilstelėti, kai pareiškė: „Seimas pasakė, ką jis mano apie šią situaciją. Tokia nuomonė irgi gali būti, nes tai yra Seimo kompetencija priimti šią sprendimą. Dabar toliau tarsimės.“ „Aš turbūt pasisakydama apie atsistatydinimą leidau sau šiek tiek per daug, nes aš nesu Vyriausybėje pati sau, bet prezidiumas yra priėmęs sprendimą svarstyti šią klausimą, tai prezidiumas šią klausimą bet kuriuo atveju ir svarstys“, – „atgailavo“ I. Šimonytė. Žurnalistu paklausta, ar nori toliau dirbti, premjerė aiškiai nepatenkinta mina atrėžė: „Aš dirbu.“ Ir „apsisukusi ant kulno“ paliko žiniasklaidos atstovus. Priminsime, kad I. Šimonytė buvo pareiškusi ir „aš tikrai neisiu į šią Seimą tikrintis pasitikėjimo“.

Po prognozuotai pasibaigusio balsavimo Seime žurnalistams ir politologams kilo klausimas – kas toliau? Nors Vyriausybės vadovės manevrus ne vienas ekspertų vertino teigiamai (stabilumo politinėje padangėje išsaugojimas), pačiai I. Šimonytei prognozavo pirmiausia smarkiai

sumažėsiantį jos patikimumą rinkėjų akyse.

Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) docentas Ignas Kalpokas portale lrytas.lt sakė: „Staiga traukiamasi, tarsi nieko nebūtų nutikę. Tai kelia pasitikėjimo klausimus, kadangi, net jeigu tokiais fundamentaliais klausimais ta nuomonė keičiasi ir keičiasi visiškai 180 laipsnių kampu, kaip mes galime apskritai bet kokį žodį priimti už gryną pinigą? Kita vertus, tai parodo tam tikro politinio nuoseklumo ar stuburo trūkumą. Jei viskas klostosi tikrai katastrofiškai ir įsivarei save į kampa, vienintelė solidi išeitis buvo tesėti viešai duotą žodį, bet dabar ieškoma kažkokių formalių pasiteisinimų, kas čia galėtų neleisti to žodžio ištesėti.“ Politologų nuomone, šioje situacijoje turėtų apie ką pagalvoti ir G. Landsbergis, kuris „lygioje vietoje sukėlė krizinę situaciją visai partijai“. Be to, suskaldyta parlamentinė frakcija, galimai prarastas bendražiogių pasitikėjimas.

„Pačios dramos pabaiga labai aiški – prezidiumas nuspręs, kad Vyriausybė turi tęsti darbą“, – „Žinių radijui“ prognozavo buvęs premjeras Saulius Skvernelis. Kaip vėliau paaikškėjo, politikas neklydo: pasitikėjimas pareikštas ir I. Šimonytės Vyriausybei, ir partijos vadui G. Landsbergiui. O premjerės netesėtą žodį pasitraukti iš pareigų, pasak politiko, turės įvertinti visuomenė.

Netikėta TS-LKD prezidiumo iniciatyva nepasitarus su koalicijos partneriais (kuo pastarieji buvo labai nepatenkinti) skelbti naujus Seimo rinkimus, panašu, smarkiai sugadino tarpusavio santykius. O ir pasitikėjimas I. Šimonyte smarkiai susvyravo. Tai žurnalistams pripažino ir liberalų frakcijos seniūnas Eugenijus

Gentvilas. „Tas jos elgesys išklabino daug moralinių ir psichologinių aspektų, neformaliųjų. Nenoras bendrauti ir kalbėtis tiesiog tryško. Mes tai matėme ne tik mažųjų koalicijos partnerių požiūriu. <...> Todėl turime pradėti bendrauti ir bandyti atkurti tarpusavio pasitikėjimą, nes jei nieko nekeisime, tai aš nenorėčiau laukti, kol jiems vėl kažkas užplauks.“

„Čekiukų“ skandalas suskaldė ne tik visuomenę, valdančiąją koaliciją ir konservatorių frakciją bei partiją. Žurnalistai sako, kad tai įžiebė konfliktą Landsbergių giminėje tarp senelio V. Landsbergio ir anūko Gabrieliaus. Jau anksčiau žiniasklaidą buvo pasiekusi informacija, kad svarsiant TS-LKD prezidiume pirmalaikių rinkimų klausimą, V. Landsbergis nuotolinio posėdžio metu tam garsiai nepritarė, bet mikrofonas vėliau buvo išjungtas. Jaunasis G. Landsbergis, pasak liudininkų, pasakė, kad senelį išklausk... per Kalėdas. O ir V. Landsbergio laiško bendražygiams partijos sekretoriatas neišplatino tol, kol pats autorius jo nepaskelbė feisbuke. Kai kurių politologų nuomone, konfliktas tarp Landsbergių iš esmės atspindi kartų konfliktą partijoje. Minėto VDU politologo I. Kalpoko nuomone, V. Landsbergis jau nebeturi įtakos partijos sprendimų priėmimui. O nekontroliuojama, aiški ir vieša G. Landsbergio ir V. Landsbergio priešprieša yra tik dar vienas pavyzdys to, kas dedasi konservatorių frakcijoje Seime tarp jaunesniųjų, dabartinius sprendimus palaikančių ir G. Landsbergiui oponuojančių konservatorių. „Jaunesnės kartos politikai labiau linkę palaikyti G. Landsbergį, vyresniosios kartos, kaip J. Razma, A. Ažubalis ir kiti, labiau užima tą poziciją, kurią ir V. Landsbergis atspindi“, – sakė politologas.

Šįkart žiniasklaidoje netrūko ir su ekonomika susijusių temų. Deja, vyravo pesimistinės nuotaikos: nors infliacija buvo bene didžiausia Europos Sąjungoje, Lietuva pernai

palyginti neblogai išsilaikė pasaulio ekonomikos audrose, tačiau šįmet, pasak pačių pramonininkų ir ekonomistų, to nebus. „Viešojoje erdvėje <...> sklando klausimas – ar mūsų laukia labai gili recesija ir kada tiksliai ji bus giliausia“, – feisbuke rašė Lietuvos pramonininkų konfederacijos (LPK) prezidentas Vidmantas Janulevičius (medžiagą perteikė portalas lrytas.lt). „Pramonės produkcija mažėja, didėja nedarbo lygis, vartojimas mažėja. „Taigi trys iš trijų recesijos ženklų jau čia“, – skaičiavo V. Janulevičius.

Be viso to, anot LPK vadovo, žinome, kad Lietuvos pramonės pasitikėjimo rodikliai ir gamybos užsakymų rodikliai prastesni nei ES.

<...> Įvertinus visa tai, galimas spėjimas būtų, kad sunkiausias periodas mūsų laukia nuo šių lapkričio iki kitų metų sausio. Bet tai – tik spėjimas, o tokios prognozės – tikrai nedėkingas žanras.“

Liūdną situaciją konstatavo ir portalas delfi.lt: „Lietuvos pramonės įmonės tyliai traukiasi į prastovas: keičiami darbo grafikai, einama atostogų. Nors tikslaus į prastovas išleistų darbuotojų skaičiaus nėra fiksuojama, teigiama, kad jis galėtų būti apie 25 proc. apdirbamosios pramonės sektoriaus darbuotojų. Aiškina, kad šiuo metu nuo jų dar gelbsti vasara bei atostogos, tačiau rudenį situacija gali būti liūdnesnė.“ „Labiausiai nukentėjęs yra baldų sektorius, tačiau ties prastovų riba balansuoja visa pramonė, kurios pagrindas yra eksportas. Žinoma, Vyriausybė gali imtis sprendimų, bet galimai rąkoves turi raitotis ir EK“, – portalas perteikė Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkės Ingos Ruginienės žodžius.

Asociacijos „Lietuvos mediena“, kuriai priklauso ir baldų gamybos įmonės, vadovas Raimundas Beinortas teigė, kad šiuo metu paklausa yra nukritusi, kas lemia ir mažesnę poreikį gamybai. „Būna, kažkas vieną

dieną per savaitę neišveina į darbą. Tačiau vienas skaičius, pasakantis problemos mastą, yra. Palyginti su praeitu periodu, šiai dienai mūsų sektoriuje yra 2 tūkst. mažiau darbuotojų“, – sakė baldininkų atstovas.

Liūdna situacija ne tik pramonėje, bet ir kituose ekonomikos sektoriuose, net biudžetinėse įstaigose, ko tikrai seniai nebuvo. Naujienų agentūros ELTA duomenimis, biudžetinė įstaiga Nacionalinė švietimo agentūra ketina atleisti 65 darbuotojus. Tai beveik penktadalis darbuotojų. Nuosavo arba nuomojamo nekilnojamojo turto nuoma ir eksploatavimu užsiimanti bendrovė „Gudžionys“ ketina atsiveikinti su 14 darbuotojų.

Pramonėje ar ne vienoje biudžetinėje įstaigoje žadama niūri ateitis ir neišvengiamas darbuotojų mažinimas, bet visai kitoks vaizdas Lietuvos mokyklose. „Gresia katastrofa, mokytojų tiesiog nėra!“, vien Vilniuje stinga kone tūkstančio pedagogų, direktoriai maldauja esamų neišieiti“, – neraminančiai skelbė portalas lrt.lt. Prieš dešimt ar penkiolika metų apie „gresiančią katastrofą“ gal garsiau kalbėjo mažesnių miestų ir miestelių mokyklų vadovai. Bet kad kažkada pritrūks mokytojų Lietuvos didmiesčiuose, o dar sostinėje?.. Tarybiniais laikais problema buvo sprendžiama paprastai: baigus studijas, skirstymo komisija pagal rajonų pageidavimus, kiek leisdavo baigusiuoju absolventų skaičius, privalomai siūsdavo trejus metus atidirbti, tik tada galėjai eiti į visas keturias puses. Tada tarp labiausiai norimų darbo vietų buvo Lietuvos didmiesčiai, blogiausiu atveju – rajonų centrai. Deja, tik ką „iškeptų“ pedagogų pirmoji darbovietė dažniausiai būdavo bažnytkaimio mokykla.

Kokiais 2016 metais tuometė švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė žadėjo, kad per reformas ir atlyginimų didinimą mokyklas užtvindys jaunimas. Tačiau ir šiandien dauguma mokyklų laikosi pedagogų

pensininkų dėka. „Kai kurioms mokykloms stinga ir po dešimt pedagogų. Šio galvosopio kamuojami direktoriai sako visomis išgalėmis laikantys į pensiją jau ne vienus metus besiruošiančius išeiti pedagogus ir netgi liūdnei juokauja juos užrakinsiantys kabinetuose, kad jie neišeitų ar kad jų neperviliotų kitų mokyklų vadovai“, – rašė lrt.lt.

Kaip portalui sakė Vilniaus V. Kačialovo gimnazijos direktorė Roza Dimentova, paskelbusi konkursą, mokyklos administracija kartais sulaukia kandidatų gyvenimo aprašymų, bet, anot direktorės, jų būna dažniausiai vos po vieną. Dar prieš kelerius metus dėl vietos varžydavosi net penki mokytojai ir mokykla galėdavo pasirinkti. „Pasak direktorės, vienas ar du kiekvieno dalyko mokytojai jau yra pensinio amžiaus – sulaukę šio amžiaus prieš metus ar net ir prieš septynerius. „Jei šiandien jie išeitų iš darbo, būtų katastrofa“, – neslėpė R. Dimentova.“

Negali sakyti, kad ministerija, savivaldybės nieko nedaro: keliami atlyginimai, rajonai būsimums mokytojus vilioja papildomomis stipendijomis studijuojant, mokyklos apmoka kelionės išlaidas pedagogams, bet...

Įmonė
EMISKAR
Vitas Pečiulis
Mokyklos g. 35
16-515 Punkskas

Kokybiškai ir greitai montuojame oro kondicionierius bei šilumos siurblius. Parenkame reikiamą kondicionierių/šilumos siurblių bei užtikriname konkurencingas kainas.

Tel. 502 026 107
emiskar@op.pl

2023 m. gegužės 26 d. į amžinybę iškeliavo mūsų mylima
Žmona, Mamytė, Mamulė
A. A. ALDUTĖ PETRONĖLĖ AGURKIENĖ
iš Šlynakiemio.

*Amžiams užsimerkė Tavo akys,
Lūpos neprabils jau niekada.
Liko tuštuma, liepsnelės žvakių
Ir prisiminimas – lyg negyjanti žaizda.
Žmogus – tik žemės svečias,
Ir turi jis sugrįžt namo,
Bet kaip sunku išleisti jį į kelią,
Kurio negrįžta niekas atgalios.*

Ačiū giminėms, kaimynams, draugams, pažįstamiems už Velionei parodytą pagarbą, paguodą, gėles, aukas, maldas ir buvimą šalia sunkią valandą. Nuoširdžiai dėkojame giesmininkams už gražias giesmes ir rožančių, kunigui už gedulingas šv. Mišias. Ačiū Punsko ambulatorijos, Suvalkų ligoninės gydytojams ir medicinos seselėms už mūsų Mamytės gydymą ir slaugymą.

Liūdintys vyras, dukra ir sūnūs su šeimomis

2023 m. gegužės 29 d. amžinybėn iškeliavo
a. a. **VYTAUTAS PAJAUJIS** iš Ožkinių.

*Jeigu nutils ir giesmė, ir malda,
Kai sielvartas, spaudęs širdį, nurims,
Tol, kol mes prisiminsim Tave,
Tol Tu būsi kartu su mumis.*

*Bėgs pavasariai, vasaros, rudenys,
Gily skausmą kartu nusineš,
Nesustos nei sekundei gyvenimas,
Tik vienintelio trūks – tai Tavęs.*

Dėl lietuvių, giesmininko, dainininko, muzikanto Vytauto mirties nuoširdžius užuojautos žodžius giminėms ir artimiesiems skiria

Ansamblio „Tėviškės aidai“ dalyviai, bendražygiai

Gal ir Anapilin iškeliavęs su angelais giedos savo mėgstamiausią dainą:

*Už gimtinės klonius
Po dangum giliu
Visą žemės auksą atiduot galiu.
Man jinau gražiausia iš visų šalių,
Pasipuošus upėm, lauko berželiu.*